Το συντεχνειακόν κράτος

(2η Έκδοση)

Γεώργιος Μερκούρης

Γεώργιος Μερκούρης

Ο Γεώργιος Μερκούρης, Έλληνας εθνικιστής και αντιμοναρχικός πολιτικός, ένα από τα πλέον επιφανή και σημαντικά πρόσωπα του Ελληνικού εθνικισμού στην εποχή του μεσοπολέμου με διακριτό ρόλο στην πολιτική σκηνή της Ελλάδος καθώς διατέλεσε βουλευτής και υπουργός, ιδρυτής και αρχηγός του «Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος Ελλάδος» που διατέλεσε Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος την περίοδο της κατοχής, γεννήθηκε το 1886 στην Αθήνα, όπου και πέθανε στις 27 Νοεμβρίου 1943 από ανακοπή καρδιάς. Η νεκρώσιμη ακολουθία του τελέστηκε στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών και τάφηκε στον τάφο της οικογένειας Μερκούρη στο Α' Κοιμητήριο της Ελληνικής πρωτεύουσας

Βιογραφία

Η καταγωγή της οικονομικά ευκατάστατης οικογένειας Μερκούρη είναι από την Ερμιόνη του νομού Αργολίδος και η δράση κάποιων από τα μέλη της αναφέρεται στα χρόνια της Εθνεγερσίας του 1821.

Πρόγονοι

Προπάππος του Γεωργίου ήταν ο Σπύρος Μερκούρης που γεννήθηκε στην Ερμιόνη και συμμετείχε στην Εθνεγερσία του 1821 με τον βαθμό του χιλιάρχου. Μετέπειτα ως πολιτικός εξελέγη πληρεξούσιος Ερμιόνης στην Δ' Εθνοσυνέλευση του Άργους. Πάππος του Γεώργιου, γιος του εθνικού αγωνιστή Σπύρου Μερκούρη, ήταν ο πλοίαρχος Γεώργιος Μερκούρης που γεννήθηκε το 1826 στην Ερμιόνη και παντρεύτηκε τη Θεοδότα Μήτσα, κόρη του Σταμάτη Μήτσα οπλαρχηγού της Εθνεγερσίας και μετέπειτα βουλευτή Ερμιονίδας. Η Θεοδότα ήταν αδερφή του στρατιωτικού και επίσης βουλευτή Ερμιονίδας Αντωνίου Μήτσα. Μέσω της οικογένειας Μήτσα η οικογένεια Μερκούρη απέκτησε εξ' αγχιστείας συγγένεια με την ιστορική Ζακυνθινή οικογένεια των Μοτσενίγων. Από το γάμο του Γεωργίου και της Θεοδότας γεννήθηκαν δύο παιδιά, η Σοφία και ο Σπυρίδων, μετέπειτα Δήμαρχος Αθηναίων. Στο τέλος του 19ου αιώνα κάποια από τα μέλη της οικογένειας Μερκούρη εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Αθήνα.

Οικογένεια Γεωργίου Μερκούρη

Ο Γεώργιος Μερκούρης ήταν ο πρωτότοκος γιός του Δημάρχου της Αθήνας Σπυρίδωνος Μερκούρη και της Αμαλίας Ιωαν. Κάσκα. Μεγαλύτερη αδέλφια του ήταν η Φιφή, που γεννήθηκε το 1883 και απεβίωσε το 1894, και ο Γιάγκος, ενώ μικρότερος του ήταν ο Σταμάτης, αξιωματικός και πολιτικός, κόρη του οποίου ήταν η, μετέπειτα ηθοποιός και πολιτικός που διατέλεσε βουλευτής και υπουργός, Μελίνας Μερκούρη. Ο Γεώργιος παρακολούθησε τα μαθήματα της εγκυκλίου και της μέσης εκπαιδεύσεως στην Αθήνα. Σπούδασε στη Νομική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στο Παρίσι.

Πολιτική δράση

Το 1915 ο Μερκούρης πρωτοεμφανίστηκε ως υποψήφιος πολιτικός και εκλέχθηκε βουλευτής Αττικοβοιωτίας με το «Κόμμα Εθνικοφρόνων» του Δημήτριου Γούναρη. Στις 20 Ιουνίου του 1920 εξορίστηκε στο νησί της Κορσικής με εντολή του Ελευθέριου Βενιζέλου, «..διά την δημοσίαν ασφάλειαν...», όπως και πολλοί πολιτικοί αντίπαλοι του Βενιζέλου καθώς και εθνικιστές, όπως ο Ίων Δραγούμης, ο Ιωάννης Μεταξάς και άλλοι. Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1922 και ασχολήθηκε πάλι με την πολιτική, επανεκλέχθηκε βουλευτής και το 1922 ορκίστηκε Υπουργός Επισιτισμού, από τον Μάιο έως τον Αύγουστο του 1922, της Κυβερνήσεως του Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη. Την περίοδο από τον Δεκέμβριο του 1926 έως τον Αύγουστο του 1927 διετέλεσε Υπουργός Εθνικής Οικονομίας της κυβερνήσεως του Αλέξανδρου Ζαΐμη επιλέχθηκε από την Ελληνική κυβέρνηση και ήταν μέλος της Ελληνικής αντιπροσωπείας στην Κοινωνία των Εθνών στη Γενεύη.

Το 1932 ο Μερκούρης αποχώρησε από το Λαϊκό Κόμμα, στο οποίο ως εκείνη τη στιγμή κατείχε θέση αντιπροέδρου, λόγω διαφωνιών με τον Παναγή Τσαλδάρη και σε ανακοίνωση του διατύπωσε την άποψη πως:

«....ο κοινοβουλευτισμός εχρεωκόπησεν εις όλα τα μέρη του κόσμου, αλλά ιδιαιτέρως εις την Ελλάδα κατέληξεν εις σύστημα ελαστικότητος συνειδήσεων [...] και πάντοτε εκμεταλλευόμενος τα συμφέροντα του λαού».

Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδος

Ο Μερκούρης, τον Απρίλιο του 1933, ίδρυσε το «Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδος» το οποίο εξέφραζε Φασιστικές και Εθνικοσοσιαλιστικές θέσεις. Στο κόμμα του προσχώρησε μετά τη διάλυσή της και η οργάνωση Μελανοχιτώνων την οποία είχε σχηματίσει ο Αλέξανδρος Γιάνναρος και αρκετοί επιφανείς εθνικιστές και Αθηναίοι της εποχής. Ο Αλέξανδρος Γιάνναρος μαζί με τον πατέρα του ήταν οι εκδότες των ημερήσιων εφημερίδων «Πρωινή» και την «Εσπερινή», δύο σημαντικές εφημερίδες της εποχής. Στις τάξεις των οπαδών του κόμματος εντάχθηκαν μέλη από την Ένωση Αποστράτων Αξιωματικών και την Ένωση παλαιών Πολεμιστών ενώ στενή ήταν η συνεργασία του με τον Γεώργιο Κονδύλη. Στενοί συνεργάτες του Μερκούρη και στελέχη του κόμματος ήταν ο εθνικιστής διανοούμενος, θεατρικός συγγραφέας, Μιλτιάδης Ιωσήφ, ο Γεώργιος Κανέλλος, ο Τροπαιάτης και ο Βιτσικουνάκης. Η «Οργάνωση Εθνικοφρόνων Σοσιαλιστών» ήλθε σε ανοικτή σύγκρουση με το «Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα» επειδή, όπως υποστήριζαν στην «Τρίαινα», «καπηλευόταν την ιδέα του Εθνικισμού».

Τον Αύγουστο του 1934 ο Μερκούρης, που ήταν πρόεδρος μιας «Ενώσεως Ελληνοτουρκικής Φιλίας» προχώρησε στην έκδοση της κομματικής εφημερίδας «Εθνική Σημαία», μαζί με τους Λ. Λαμπρόπουλο και Θ. Παπαμανώλη, καθιστώντας την όργανο του κόμματός του και προμαχώνα της εθνικοσοσιαλιστικής ιδεολογίας. Στην εφημερίδα δημοσιεύονταν κείμενα που αναδείκνυαν το έργο του Εθνικοσοσιαλισμού και του Φασισμού καθώς και τις πολιτικές δράσεις των Ευρωπαϊκών εθνικιστικών κινημάτων. Η εφημερίδα δημοσίευσε μια σειρά από κείμενα με θέμα τα Δωδεκάνησα και την Κύπρο, ζητώντας επί της ουσίας ειρηνική και διπλωματική απελευθέρωση από τους Ιταλούς και τους Βρετανούς, την ίδια στιγμή που το

Κ.Κ.Ε στα συμπεράσματα της 2ης Ολομέλειας του Νοεμβρίου 1934 καταδίκαζε τα απελευθερωτικά όνειρα των Δωδεκανησίων και των Κυπρίων Ελλήνων, εκτιμώντας ότι:

«...οι κυρίαρχες τάξεις δραστηριοποιούν εξαιρετικά την εθνικιστική προπαγάνδιση των μαζών και τον ιμπεριαλιστικό ολοκληρωτισμό (Βόρεια Ηπειρος, Κύπρος, Δωδεκάνησα κλπ.)» την επιθυμία και κάθε προσπάθεια των εκεί Ελλήνων για Ένωση με την Μητέρα Πατρίδα.

Ο Μερκούρης και ο Ιταλικός φασισμός

Επιτροπές δράσεως

Η φασιστική οργάνωση «Comitati d' Azione per l' Universalita di Roma» [«C.A.U.R.»], «Επιτροπές Δράσεως για την Καθολικότητα της Ρώμης», ιδρύθηκε στις 15 Ιουλίου 1933 στη Ρώμη υπό την αφανή διεύθυνση του μελλοντικού υπουργού Εξωτερικών της φασιστικής Ιταλίας και γαμπρού του Μουσολίνι, Γκαλεάτσο Τσιάνο. Επικεφαλής της οργανώσεως τοποθετήθηκε ο δικηγόρος Ευτζένιο Κοζέλσκι, εθνικιστής που υπήρξε γραμματέας του Γκαμπριέλε Ντ' Ανούντσιο στην πόλη Φιούμε, τη σημερινή Ριέκα της Κροατίας. Στις 9 Φεβρουαρίου 1934 η Ελλάδα υπέγραψε την συμφωνία της Βαλκανικής συνεννοήσεως. Τον ίδιο μήνα ο στρατηγός ε.α. Μάριο Σάνι, μέλος του Γενικού Συμβουλίου των Επιτροπών, ταξίδεψε στην Ελλάδα με σκοπό να διορίσει υπεύθυνο των CAUR, να συσφίξει σχέσεις με τις ενδιαφερόμενες πολιτικές δυνάμεις και να διερευνήσει το νέο πολιτικό τοπίο που διαμορφώθηκε.

Στην Αθήνα ο Σάνι συναντήθηκε με τον βενιζελικό πρώην υπουργό Εξωτερικών Λουκά Καφαντάρη-Ρούφο, οπαδό του φασισμού και θαυμαστή του Μπενίτο Μουσολίνι πρόεδρο της Ενώσεως Αθήνα-Ρώμη, τον Αχιλλέα Κύρου, εκδότη της ημερήσιας Αθηναϊκής συντηρητικής εφημερίδος «Εστία», που έδειχνε πως συμπαθούσε το φασισμό, τον στρατηγό Ιωάννη Μεταξά, ηγέτη του Κόμματος Ελευθεροφρόνων και εκπρόσωπο της φιλομοναρχικής πτέρυγας καθώς και με τον Γεώργιο Μερκούρη, ήδη τότε επικεφαλής του μικρού αλλά μαχητικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος Ελλάδος. Ο Μερκούρης ο οποίος δήλωνε, τότε, οπαδός του Μουσολίνι και θαυμαστής του ιταλικού φασιστικού καθεστώτος, ζήτησε λοιπόν από τον Σάνι να διαμεσολαβήσει ώστε να χρηματοδοτηθεί προκειμένου να εκδώσει ημερήσια εφημερίδα και το αίτημα του έγινε δεκτό. Η προσπάθεια του τότε δημάρχου Αθηναίων Κωνσταντίνου Κοτζιά να διαπιστευτεί ως ο μοναδικός συνομιλητής του ιταλικού φασισμού στην Ελλάδα απέτυχε καθώς οι Σάνι και Κοζέλσκι επενέβησαν στον Τσιάνο, υποστηρίζοντας ότι «υπάρχει κίνδυνος να εκμηδενιστούν τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν μέχρι τώρα στην Ελλάδα με τον Μερκούρη».

Συνέδριο του Μοντρέ

Στις 16, 17 και 18 Δεκεμβρίου 1934 διοργανώθηκε στο Μοντρέ της Ελβετίας η συνάντηση των εκπροσώπων των Ευρωπαϊκών φασιστικών κομμάτων. Στη σύσκεψη που ακολούθησε,

υπό την προεδρία του Κοζέλσκι, υπήρξε συμμετοχή 12 αντιπροσωπιών που εκπροσωπούσαν κόμματα και κινήματα συνδεδεμένα με τις Επιτροπές. Συμμετείχαν αντιπροσωπείες από την Αυστρία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, τη Δανία, τη Γαλλία, την Ελβετία, την Ιρλανδία, τη Λιθουανία, τη Σουηδία, τη Νορβηγία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα, με την παρουσία του Μερκούρη. Συμμετείχε ως παρατηρητής ένας απεσταλμένος του πορτογαλικού καθεστώτος του Σαλαζάρ ενώ οι Ισπανοί φαλαγγίτες έστειλαν μήνυμα συμπάθειας και υποστηρίξεως. Από το σύνολο όσων συμμετείχαν ή εξέφρασαν τη συμπαράσταση τους στην εξουσία των χωρών τους ήταν οι εκπρόσωποι της Ιταλίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Λιθουανίας, ενώ ισχυρό πολιτικό ρόλο διαδραμάτιζε η Λεγεώνα του Αρχάγγελου Μιχαήλ του Ρουμάνου Κορνήλιου Κοντρεάνου. Οι υπόλοιπες οργανώσεις του συνεδρίου εκπροσωπούσαν δυνάμεις μειοψηφικές ή σχεδόν ανύπαρκτες, μεταξύ τους και το Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδος, οι οπαδοί του οποίου ήταν ελάχιστοι.

Στη διάρκεια του συνεδρίου ο Μερκούρης ταυτίστηκε με τις απόψεις των Ιταλών φασιστών και συγκρούστηκε με τον Νορβηγό ηγέτη Βίντκουν Κουίσλινγκ, που υποστήριξε τις θέσεις του Γερμανικού Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος καθώς και με όσους, όπως οι Ρουμάνοι εθνικιστές, προσπαθούσαν να συμφιλιώσουν τις δύο πλευρές. Ο Μερκούρης αντιτάχθηκε στις θέσεις των Γερμανών εθνικιστών και των υποστηρικτών τους στο θέμα του αντισημιτισμού, δηλώνοντας πως πρέπει να αποκλειστεί κάθε σχετική συζήτηση καθώς επιβάλλεται να αντιμετωπιστεί με διαφορετικό τρόπο από κάθε χώρα, υποστηρίζοντας ότι:

«Το εβραϊκό πρόβλημα εκπροσωπεί τη διεθνή του χρυσού που ο Φασισμός καταπολεμά, η καταδίκη του εμπεριέχεται στα πρώτα ψηφίσματα του συνεδρίου εναντίον της καπιταλιστικής και υλιστικής διεθνούς. Πέρα από αυτό, τα διάφορα περισσότερο ή λιγότερο σοβαρά προβλήματα των διάφορων χωρών δεν μπορούν να απασχολήσουν τις εργασίες του συνεδρίου, διότι πρόκειται για προβλήματα εσωτερικά της κάθε χώρας».

Στη διάρκεια της ομιλίας του ο Ρουμάνος σύνεδρος καταφέρθηκε εναντίον των Εβραίων και της διεθνούς Μασονίας, ενώ ο Μερκούρης αποστασιοποιήθηκε ισχυριζόμενος πως

«..ή υπάρχουσα (σ.σ. στην Ελλάδα) ισραηλιτική μειονότης επέδειξε πάντοτε προς την φιλοξενούσαν αυτήν χώραν νομιμοφροσύνην και πατριωτικότητα τοιαύτην, ώστε ανεξαρτήτως του αιωνίου ελληνικού αισθήματος της φιλοξενίας, έχει επαξίως τύχη πλήρους ισότητος και ουδεμίας διακρίσεως προς τους ορθοδόξους ομοεθνείς της».

Παράλληλα ο Μερκούρης φρόντισε να διασκεδάσει τις ανησυχίες των Ελλήνων ομοϊδεατών του τους οποίους διαβεβαίωσε πως:

«... έχομεν την δικαίαν φιλοδοξίαν να νικήσωμεν και να εμμείνωμεν εν τη Νίκη ως δημιουργοί Νέας Τάξεως Πραγμάτων». Κατέστησε σαφές ότι θέλει την Ελλάδα «.... ισχυράν και ειρηνικήν, αφοσιωμένην εις τους φίλους της και ανένδοτον απέναντι εκείνων οι οποίοι θα διενοούντο να την μειώσουν. Έχομεν μεγάλην εμπιστοσύνη εις το Μεσογειακόν Δαιμόνιον και ευχόμεθα την εξάπλωσιν του αναμορφωτού Φασισμού».

Συνάντηση με Μουσολίνι / Κομματική οργάνωση

Το Δεκέμβριο του 1934, μετά τη σύνοδο του Μοντρέ, ο Μερκούρης επισκέφτηκε τη Ρώμη, όπου συναντήθηκε με τον Μπενίτο Μουσολίνι ενώ κατέθεσε και στεφάνι στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη στο Παλάτσο Βενέτσια [Palazzo Venezia]. Στη Ρώμη ο Μερκούρης συμφώνησε στο ύψος της χρηματοδοτήσεως του, 40 χιλιάδες λιρέτες σημερινής αξίας περίπου 46.000 ευρώ, με τον Κοζέλσκι ο οποίος τον Ιούνιο επισκέφθηκε την Αθήνα όπου συναντήθηκε με τον Μερκούρη για να καθορίσει τις λεπτομέρειες της συνεργασίας των εθνικοσοσιαλιστών με τις Επιτροπές. Στην Αθήνα τοποθετήθηκε ως υπεύθυνος των Επιτροπών ο Ενρίκο Τσερεζόλε, γραμματέας του FIE Αθήνας. Στις 10 Δεκεμβρίου 1934 στα εγκαίνια των γραφείων του κόμματος ο Μερκούρης διατράνωσε την σκέψη και την κατεύθυνση του λέγοντας: «...είμεθα πραγματικώς μια πολιτική και κοινωνική επανάσταση..» και «...αποβλέπομεν εις την εθνικής ενότητα, εις την πρόοδο και την κοινωνική πειθαρχία».

Επιτροπή Συντονισμού Καθολικού Φασισμού

Ο Μερκούρης συμπεριλήφθηκε ως μέλος στην Επιτροπή Συντονισμού Καθολικού Φασισμού, στην οποία ανατέθηκε να υλοποιήσει τις αποφάσεις του συνεδρίου του Μοντρέ. Συμμετείχε στην πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι στις 30 Ιανουαρίου 1935, όμως ήταν απών ή απείχε από την επόμενη συνεδρίαση στο Άμστερνταμ στις 29 Μαρτίου του ίδιου έτους. Εκεί ο Κοζέλσκι υπενθύμισε στους παρευρισκόμενους ότι ο Μερκούρης είχε προτείνει η επόμενη σύσκεψη να πραγματοποιηθεί στην Αθήνα, όμως συμπλήρωσε: «δεν βλέπω αντιπροσώπους της Αθήνας άρα ζητώ από την Επιτροπή να επιτρέψει στην προεδρία να αναζητήσει ένα πιο άνετο μέρος».

Τον Μάιο του 1935 αποφασίστηκε να διατεθούν στον Μερκούρη 50 χιλιάδες λιρέτες και μετά τον Ιούνιο να του καταβάλλεται μηνιαία χορηγία 10.000 λιρετών κάτι που δεν συνέβη στο σύνολο του. Καθοριστικό ρόλο στην απόφαση της Ιταλικής Κυβερνήσεως διαδραμάτισαν οι επιφυλάξεις που εξέφρασε ο πρεσβευτής της Ιταλίας στην Αθήνα Πιέρ Φιλίππο Ντε Ρόσσι Ντελ Λιόν Νέρο για την αξιοπιστία και τις πολιτικές ικανότητες του Μερκούρη. Κατά την προεκλογική περίοδο του Ιουνίου 1935 ο Μερκούρης αποπειράθηκε να συνεργαστεί πολιτικά τόσο τον στρατηγό Γεώργιο Κονδύλη και τον απερχόμενο πρωθυπουργό Παναγή Τσαλδάρη όμως τόσο ο ίδιος όσο και το κόμμα του τέθηκαν εκτός κοινοβουλίου. Ο Ιταλός διπλωμάτης, πέρα από τις αμφιβολίες του για την ικανότητα του

Μερκούρη να υλοποιήσει την έκδοση της εφημερίδος όπως είχε συμφωνηθεί, γράφει για αυτόν:

«...Πριν γίνει οποιαδήποτε κατάθεση, επιθυμώ να ξεκαθαριστεί ποια ακριβώς πολιτική δράση είναι σε θέση να διεξαγάγει στο εξής, πόσο χρήσιμος μπορεί να μας είναι σε αυτή τη νέα κατάσταση στην οποία βρίσκεται, στο περιθώριο της ελληνικής πολιτικής και ποιο μπορεί να είναι το μέλλον του μικροσκοπικού «φασιστικού» κόμματος του οποίου ηγείται».

Ανάλογη άποψη εξέφρασε και ο Ιταλός δημοσιογράφος Κάρλο Λότσι ο οποίος, σε επιστολή του στο Τσιάνο, κατηγορεί τα CAUR για αναποτελεσματικότητα και υπενθύμισε ότι '

«...ο Μερκούρης, αρχηγός του Εθνικοκοινωνικού ελληνικού κόμματος, πάντα δήλωσε, και για να δικαιολογήσει τις χρηματοδοτήσεις από τη Ρώμη, ότι έχει με το μέρος του τον ισχυρό υπουργό Πολέμου της Ελλάδας, τον στρατηγό Κονδύλη, αλλά ο τελευταίος, σαν να το έκανε επίτηδες, πριν από μερικές ημέρες έκανε ναζιστικότατες δηλώσεις, λέγοντας ότι η Ελλάδα πρέπει να έχει ως πρότυπο την Γερμανία».

Τελικά, το έτος 1935 από το σύνολο των χρημάτων που είχε συμφωνηθεί ανάμεσα στις δύο πλευρές ο Μερκούρης έλαβε μόνο το ένα τρίτο του ποσού και τον Φεβρουάριο του 1936 τα υπόλοιπα χρήματα παραδόθηκαν από τον Κοζέλσκι στον Τσιάνο, διακόπτοντας έτσι τη χρηματοδότηση καθώς οι Ιταλοί δεν πείστηκαν πως το κόμμα του ήταν αρκετά ισχυρό ώστε να αναλάβει την εξουσία.

4η Αυγούστου

Ο Μερκούρης υπήρξε ολοκάθαρα Εθνικοσοσιαλιστής και υποστηρικτής των Αδόλφου Χίτλερ και Μπενίτο Μουσολίνι, όμως δεν κατόρθωσε να μετατρέψει το κόμμα του σε δύναμη την οποία ήθελε και να αποβάλει τα αστικά συμπλέγματα σε πολιτικό επίπεδο, ενώ πειθαναγκάστηκε να αναστείλει την κομματική του δράση στην διάρκεια του Καθεστώτος της 4ης Αυγούστου του Ιωάννη Μεταξά. ιδιαίτερα σημαντικό ήταν το πλήγμα που του προκάλεσε η συνεργασία πολλών μελών του κόμματος καθώς και συνεργατών του με το Εθνικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου. Σε όλη την διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου, προσπάθησε από κοινού με φιλογερμανούς αξιωματικούς του Ελληνικού Στρατού και Εθνικοσοσιαλιστές, να πετύχει ανακωχή καταφεύγοντας στην διαμεσολάβηση των Γερμανών. Τον απρίλιο του 1941 ο Μερκούρης συνελήφθη και κρατήθηκε από τις Ελληνικές αρχές Ασφαλείας με την κατηγορία του υποστηρικτή των δυνάμεων του Άξονα όμως αφέθηκε ελεύθερος μόλις οι κατακτητές εισήλθαν στην Αθήνα.

Κατοχική περίοδος / Σχέσεις με τον Γεώργιο Σημίτη

Τον Μάιο του 1941, μετά την είσοδο των στρατευμάτων κατοχής του άξονα στην Ελλάδα, ο Μερκούρης προχώρησε στην ανασύσταση του κόμματός του δίνοντας μάχες με τους κομμουνιστές, ενώ προσπάθησε να συγκροτήσει Ελληνική λεγεώνα για την αποστολή Ελλήνων εθνικιστών στο Ανατολικό Μέτωπο. Στη διάρκεια της κατοχής ο Μερκούρης επιδίωξε πολλές φορές να τοποθετηθεί στη θέση του Πρωθυπουργού [8], είτε προσπαθώντας να αποσπάσει τη στήριξη των Γερμανών, όπως το 1941 και το 1942, είτε έχοντας τη δεδομένη συμπάθεια των Ιταλών, το 1943, όμως απέτυχε κάθε προσπάθεια του, καθώς δεν ενέδωσαν ποτέ οι Γερμανικές πολιτικές και στρατιωτικές αρχές.

Όταν στην Αθήνα κυκλοφόρησαν φήμες ότι άγνωστοι υπέστειλαν και αφαίρεσαν την Γερμανική σημαία από την Ακρόπολη των Αθηνών, ο Μερκούρης δήλωσε:

«..Το υπό την ηγεσίαν του κ. Γ. Μερκούρη Εθνικοσοσιαλιστικόν Κόμμα της Ελλάδος εξέδωκεν ανακοίνωσιν, εν τη οποία, αφού καυτηριάζει την κλοπήν της γερμανικής σημαίας, λέγει τα εξής:

Η αυθαίρετος και ακατονόμαστος πράξις της κλοπής της σημαίας του Ράιχ εκ της Ακροπόλεως είναι αδύνατον να είναι έργον Έλληνος ανεξαρτήτου την ψυχήν και το φρόνημα ελευθερωτικού πνεύματος. Αντιθέτως, πιστεύομεν ακραδάντως, ότι είναι ασχημία κατωτέρου ανθρώπου, ξένα συμφέροντα υπηρετούντος και παν συμφέρον έχοντος να ενσπείρη μεταξύ του γερμανικού Ράιχ και του ατυχούς ελληνικού λαού την παράτασιν των αγαγόντων μέχρι του σημερινού εθνικού δράματος ανοσίων εγκλημάτων.

Ανεξαρτήτως αισθημάτων, φρονημάτων, πολιτικών αντιλήψεων, η Γερμανία και η Ελλάς ευρέθημεν αντιμέτωποι. Οι λαοί μας επετέλεσαν γενναίως το προς τας πατρίδας των και την τιμήν των καθήκον των. Εκ της συγκρούσεως ως ήτο επόμενον εξήλθον νικηταί και ηττημένοι. Εκατέρωθεν ανεγνωρίσθη και εθαυμάσθη το πνεύμα της αυτοθυσίας και του ηρωισμού. Επήλθεν ανακωχή. Τα ένδοξα ελληνικά όπλα έτυχον των αρμοζουσών εις αυτά τιμών. Οι αιχμάλωτοί μας αφέθησαν ελεύθεροι. Οι αξιωματικοί μας διετήρησαν τα ξίφη των.

Η ελληνική κυριαρχία εφ' όλων των κατεχομένων εδαφών ανεγνωρίσθη διά του σχηματισμού ελληνικής κυβερνήσεως. Υπεγράφη μεταξύ νικητών και ηττημένων μία ηθική σύμβασις κυρωθείσα διά πασών των ανωτέρω πράξεων, δεσμεύουσα εκατέρους και επ' αμοιβαιότητι εις αλληλοσεβασμόν και αλληλοβοήθειαν να εξέλθωμεν εκ του κυκεώνος των τραγικών παρεξηγήσεων και να βαδίσωμεν προς μίαν αμοιβαίαν κατανόησιν.

Τούτων ούτως εχόντων διά πάντα εκ καταγωγής Έλληνα και παραμείναντα τοιούτον και αιρόμενον άνωθεν των οδυνηρών περιστάσεων, η ξενόδουλος πράξις η μολύνασα τον φιλόξενον και ιερόν χώρον της Ακροπόλεως, μόνον ως κατά της ελληνικής πατρίδος στρεφομένη χαρακτηρίζεται και ως τοιαύτη μαζί με όλας τας άλλας τας προκαλεσάσας την εθνικήν συμφοράν παραδίδεται εις την γενικήν περιφρόνησιν και αποδοκιμασίαν».

Από τις 28 Ιανουαρίου 1943, λίγο διάστημα πριν και στη διάρκεια της κυβερνήσεως του Ιωάννη Ράλλη, ο Μερκούρης διατέλεσε διοικητής της Εθνικής Τράπεζας θέση που διατήρησε έως και το θάνατό του. Στενός συνεργάτης του, τον οποίο διόρισε Γενικό Γραμματέα της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, υπήρξε ο φίλος του δικηγόρος Πειραιώς Γεώργιος Σημίτης, πατέρας του μετέπειτα πρωθυπουργού της Ελλάδος Κώστα Σημίτη.

Συγγραφικό έργο

Ο Γεώργιος Μερκούρης έγραψε και δημοσίευσε [9]:

«Αι Βαλκανικαί διασκέψεις και τα σύμφωνα φιλίας μετά των βαλκανικών κρατών»] Διάλεξις γενομένη εν τω Παρνασσώ (7 Νοεμβρίου 1931)]

«Το συντεχνιακόν Κράτος» [10],

«Ο βασιλεύς Γεώργιος ευθύνεται δια τους τουφεκισμούς» [11].

«Η βασιλεία εν Ελλάδι: Γεώργιος Ι και Κωνσταντίνος Ι, βασιλείς των Ελλήνων», μετάφραση Γεώργιος Σ. Τρικούπης, Αθήνα 1935, εκδόσεις εφημερίδα «Εθνική Σημαία».

Το τέλος του

Ο Γεώργιος Μερκούρης απεβίωσε, από ανακοπή καρδιάς, στις 27 Νοεμβρίου του 1943 ένα περίπου έτος πριν την αποχώρηση των Γερμανικών στρατευμάτων από την Ελλάδα. Στην νεκρώσιμη ακολουθία ήταν παρόντα μέλη της οικογένειας Μερκούρη, μεταξύ τους η αγαπημένη του ανιψιά Μελίνα Μερκούρη, όμως απουσίαζε ο αδελφός του Σταμάτης Μερκούρης. Στη διάρκεια της τελετής, στην εκφορά και την ταφή της σορού του ήταν παρόντες υπουργοί της Ελληνικής Κυβερνήσεως και εκπρόσωποι των αρχών κατοχής. Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδος αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής, πολλά στελέχη του κόμματος του διώχθηκαν από τα δικαστήρια του Ελληνικού κράτους.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Το θέμα της ημετέρας γραφής ουδέ νέον, ουδέ άγνωστον εις επιστημονικούς κύκλους τυγχάνει. Δια τούτο δεν αξιούμεν ουδέ την πρωτοτυπίαν, ουδέ την απόλυτον αποκλειστικότητα των εν αύτη αναπτυσσομένων ιδεών. Αποβλέπομεν απλώς, λόγω εξαιρετικής επικαιρότητος, εις την ευρυτέραν διάδοσιν και εκλαΐκευσιν του επιστημονικού δογματισμού, εξ ου απέρρευσεν η διαμόρφωσις συγχρόνου διοικητικού συστήματος, το του Κορπορατιβισμού και εκ τούτου του Συντεχνιακού Κράτους, βασιζόμενου επί της δημοσιονομικής και οικονομικής πραγματικότητος. Ως τοιούτον καθημερινώς κατακτά έδαφος παρά τοις ιθύνουσιτας τύχας των Κρατών και αποβαίνει Ιδεολογία προσφιλής των εργαζομένων τάξεων.

Οι λαοί έχοντες εξ ενστίκτου ανεπτυγμένον το πολιτικόν αισθητήριον, εφ' όσον άμεσον αποτέλεσμα της πολιτικής είνε η οικονομία, ήτοι αι βιωτικαι συνθήκαι, υφ' ας τα άτομα μιας χώρας διατελούσι. Εξ αισθήματος αυτοσυντηρήσεως, καθίστανται οι καλλίτεροι δεκται των ιδεολογικών κυμάτων τα οποία φέρουσι μέχρις αυτών συν τοις άλλοις και το άσμα μιας καλλιτέρας αύριον.

Αι αγνότεραι και αι ωραιότεραι ιδεολογίαι εάν δεν εμφανίζουν καταφανώς την επαγγελίαν της εξυπηρετήσεως της ατομικής, παραλλήλως προς την γενικωτέραν ευπραγίαν, δεν διεισδύουν εις τας μάζας και δεν καθίστανται ευκόλως πίστις αυτών.

Εις την εποχήν μας μάλιστα καθ' ην ο υλισμός κατέλαβε εν τη ψυχή των ατόμων προέχουσαν θέσιν, ο υποκειμενικός και κατ' επέκτασι ο ομαδικός εγωισμός, έχει αναπτυχθή εις τοιούτον σημείον ώστε να κυρίαρχη ούτος πάσης άλλης ηθικής αρχής και να προτάσση αυτής, το πρωτόγονον συναίσθημα της αυτοσυντηρήσεως, εξ ου και «Πολιτική του Στομάχου» είθισται ν' αποκαλείται από τους εργαζομένους.

Ο 19ος αιών, αιών της απελευθερώσεως των λαών εκ της Φεουδαρχικής δεσποτείας, αιών κατ' εξοχήν της αναπτύξεως της ιδέας της ελευθερίας του ατόμου και του άκρατου φιλελευθερισμού, διέπλασεν νοοτροπίαν ατομικιστικήν, ήτις εάν δεν συνεκρατείτο, εκ της καλυτέρας εξυπηρετήσεως των καθ' έκαστα συμφερόντων, δια της κοινότητος, θα είχε αυτόχρημα και όχι μόνον ηθικώς, διαλύσει την Οικογένειαν, την Κοινωνίαν και το Κράτος.

Έναντι της ατομικιστικής αυτής τάσεως και της απειλούμενις αποσυνθέσεως ανορθώθη εκ της ανάγκης πλέον των πραγμάτων, η κοινωνική συνείδησις και αντιτάσσει κατά των χιμαιρών των αριστεροτήτων, την αλήθειαν της πραγματικής ευημερίας, την οποίαν υπόσχεται, βασίζει και κατοχυρώνει επί της συντονισμένης εργασίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, τας οποίας επιτυγχάνει δια της οργανώσεως των παραγωγικών τάξεων. Εθνική Ενότης, Οργάνωσις, Πειθαρχία και Δικαιοσύνη. Ιδού τι σημαίνει Συντεχνιακόν Κράτος.

Τοιαύτας έχον αρχάς και επιδιώξεις το Συντεχνιακόν Κράτος κατ' ανάγκην κηρύσσεται εναντίον του ατομικισμού, του κεφαλαιοκρατισμού και του κομμουνισμού. Είναι η τελειότερα έκφρασις της λελογισμένης κοινωνικής αμύνης της απορρεούσης εξ οικονομικών

και πολιτικών επιτακτικών αναγκών, τας οποίας εδημιούργησεν η κατάχρησις του φιλελευθερισμού και αι μεταπολεμικαί συνθήκαι.

Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΙΣ ΤΟΥ

Το Συντεχνιακόν Κράτος είνε μία εκ των μέγιστων πραγματοποιήσεων του Φασισμού. Εκ τούτου όμως δεν προκείπτει ότι η εφαρμογή αυτού υπό άλλων Κρατών είνε απομίμησις του Φασισμού, κατά τον ίδιον λογικόν συλλογισμόν, κατά τον οποίον η επί μίαν εκατονταετίαν επιβολή του κοινοβουλευτισμού, σχεδόν υφ' όλων των Κρατών της οικουμένης δεν είνε δυνατόν να εκληφθή ως επανάληψις της Γαλλικής επαναστάσεως.

Ο Φασισμός έχει δύο στάδια σαφώς αφιστάμενα αλλήλων. Την Επανάστασιν, λήξασαν με την κατάληψιν της εξουσίας και τας Πραγματοποιήσεις αυτού ως Καθεστώτος.

Αι μεγάλαι επαναστάσεις γεννώνται εξ αντιδράσεως των λαών εναντίον καθεστυκείας τάξεως και αποσκοπούσι την κατάλυσιν καταστάσεως μη ανεκτής υπότων μεγάλων μαζών. Είνε συνήθως, έκσπασμα οικονομικών καταπιέσεων και αποβλέπουσιν εις την βελτίωσιν των βιωτικών συνθηκών. Μόνον όταν επιτύχωσι της καταλυτικής αυτών προσπάθειας και κατόπιν πολλών φάσεων διαμορφούνται εις δημιουργικά καθεστώτα.

Όπως η Γαλλική επανάστασις μετά μυρίας διακυμάνσεις και περιπέτειας κατέληξεν εις την θέσπισιν δικαίου, το οποίον λόγω της ανθρωπιστικής του εκτάσεως και της καθιερώσεως νέων ιδεωδών και οικονομικών δικαιωμάτων προσηρμοσμένων εις τας τότε απαιτήσεις, υπερεπήδησεν τα όρια της Γαλλίας και διεχύθη ανά την υφήλιον, ούτω και το διαμορφωθέν υπό του Φασισμού Συντεχνιακόν Κράτος, έχον υπέρ αυτού, τ' ότι εδράζεται επί συγχρόνων οικονομικών επιταγών, εξήλθεν εκ των τειχών της Ρώμης και εξαπλούται ανά τον κόσμον, λαμβάνον οσημέραι διεθνή μορφήν. Ουδέν φράγμα οσονδήποτε και αν βασίζεται επί των ογκολίθων, των συνηθειών, των προκαταλήψεων και των προσωπικών φιλοδοξιών δύναται ν' ανθέξη εις την πλημμυρίδα νέας τάξεως πραγμάτων εξυπηρετικής του συνόλου.

ΚΑΤΕΣΤΗ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Ανεξαρτήτως όμως τούτων το νέον Διοικητικόν σύστημα προέρχεται εκ παλαιοτάτου μεσαιωνικού θεσμού, του των Συντεχνιών. Ο Συνδικαλισμός υφίσταται ήδη από δύο και πλέον αιώνων. Έγεννήθη εκ της ανάγκης των διαφόρων μικροαστικών τάξεων, της εργασίας και του επαγγέλματος, προς προάσπισιν και άμυναν αυτών κατά των κεφαλαιοκρατικών μεθόδων και της ολιγαρχίας του πλούτου. Εν τη εξελίξει του εστράφη εν πολλοίς και κατά του Κράτους ως ευνοούντος τας πλουτοκρατικάς τάξεις. Εκ της συγκρούσεως των συμφερόντων του Κεφαλαίου και της Εργασίας προέκυψεν η πάλη των τάξεων και η αφόρητος διασπαστική κατάστασις, ήτις ηυνόησεν τον βίαιον σοσιαλισμόν και τον κομμουνισμόν.

Προπολεμικώς τα Κράτη δεν ηθέλησαν να κατανοήσωσι επαρκώς την δύναμιν των εργαζομένων βραχιόνων και της παραγωγικής διανοίας.

Απορροφημένα από αγόνους Κοινοβουλευτικάς και κομματικάς διαμάχας, άφιναν μίαν ωρισμένην τάξιν να καρπούται τον ιδρώτα του εργαζομένου λαού και να πλουτίζη εις βάρος αυτού. Αλλά η ανισότης αύτη δεν ενετοπίζετο εντός των Κρατικών συνόρων. Η κεφαλαιοκρατική βουλιμία είχε και εκτός των ορίων των Κρατών των μεγάλων βιομηχανιών, απλώσει τους πλοκάμους της επί ολοκλήρων Κρατών, τα οποία ως εκ της εδαφικής και πλουτολογικής διαμορφώσεως αυτών περιωρίζοντο εις γεωργικήν μόνον παραγωγήν. Με αναλογίαν καταπληκτικώς μειονεκτικήν δια τα γεωργικής παραγωγής Κράτη, τα Ευρωπαϊκά βιομηχανικά Καρτέλ αντήλλασσον τα προϊόντα αυτών συσωρεύοντα εν αυτοίς το χρήμα και τον μόχθον ολοκλήρων λαών. Καίτοι ο πόλεμος ύπήρξεν καρπός της οξείας επικρατήσεως του υλικού πλούτου, παρά επανάστασις των Εθνικών ιδεωδών και των κοινωνικών δικαίων, εν τούτοις μετ' αυτόν όχι μόνον αι κοινωνίαι, αλλά και τα μέχρι της εποχής εκείνης βιομηχανικώς υποτελή Κράτη επεδίωξαν την χειραφέτησιν αυτών και εβάδισαν πλέον σταθερώς προς τον Οικονομικόν Εθνικισμόν.

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΑΙ ΟΥΤΟΠΙΑΙ

Εκ της παταγώδους αποτυχίας του Κοινοβουλευτισμού, ο οποίος τοσαύτην ανεπάρκειαν επέδειξε κατά τον πόλεμον, ώστε παντού να έχη de facto ατονίση και μετά την αφύπνησιν, την οποίαν εκ των μεγάλων θυσιών είχον αισθανθή οι λαοί, ενομίσθη ότι δια της ανατροπής πασών των εκ της πρωτοβουλίας του ατόμου και του κεφαλαίου δημιουργηθεισών δημοσιονομικών σχέσεων, ήτοι δια της αυτόχρημα καταργήσεως πάσης μέχρι της στιγμής εκείνης υπαρκτής ενοχικής σχέσεως, και της εκ ταύτης ολοσχερούς ισοπεδώσεως πάσης φύσεως νομικής και ηθικής αρχής, θα καθίστατο δυνατή η εκ βάθρων και επί νέων θεμελίων ανοικοδόμησις νέας κοινωνίας. Το πυρ και ο σίδηρος, ως μέσα, η καταστροφή του παντός, ο σκοπός, ο επίγειος παράδεισος η επαγγελία! Αποτέλεσμα μηδέν. Μάτην μετά τον Κατακλυσμόν αναμένεται η αιθρία. Η κομμουνιστική ιδεολογία επέτυχεν την ισοπέδωσιν του παντός αλλ' απέτυχεν οικτρώς εις την ανοικοδόμησιν. Και τούτο διότι επέτυχε την ισοπέδωσιν αψύχων ή υλικών οργανισμών ουχί όμως και την εξάλειψιν αιωνίων παραδόσεων, εθίμων και κοινωνικών δεσμών, οίτινες αφ' ότου ο άνθρωπος μετεβλήθη εις κοινωνικόν ον ενεσφηνώθησαν εν τη ψυχή αυτού και απετέλεσαν δευτέραν φύσιν.

Και ενώ δεν απέλιπεν από τον κομμουνισμόν ούτε η ιδεολογία, ούτε η οργάνωσις, απαραίτητα στοιχεία πάσης δημιουργίας, απέτυχεν εις την προσπάθειαν της διαπλάσεως του επιγείου παραδείσου, διότι αφήρεσεν από τα άτομα πάσαν πρωτοβουλίαν, πάσαν άμιλλαν, πάσαν πρόοδον. Ηθέλησε να κατάλυση τας μακράς και ισχυράς παραδόσεις, αίτινες όλαι ομού συν την ομιλούμενη υπό των λαών γλώσση αποτελούσι τον ακατάλυτον συνεκτικόν κρίκον, το Έθνος. Και λέγει ο Κάρολος Μπενσά: «Μπα, ηθελήσατε ν' αποκόψητε το άτομον από όλους τους δεσμούς, οι οποίοι το συνείχον. Το απεμονώσατε. Δεν ηθελήσατε περί αυτό ούτε την παραμικράν αντίστασιν, ούτε το ελάχιστον αντίβαρον. Τι χίμαιρα! θέλετε να διαπλάσσητε την διάρκειαν δια της ασταθείας, την τάξιν δια της αταξίας, το συνεχές δια του αρύθμου, του οριστικού δια του ρευστού».

Με τους επιγραμματικούς αυτούς λόγους κλείομεν την παρένθεσιν περί της κομμουνιστικής προσπάθειας, Και μία έπι πλέον λέξις περιττεύει. Η ουτοπία άλλως τε της

εφαρμογής του αμιγούς κομμουνισμού ανεγνωρίσθη εμπράκτως υπ' αυτών των εφαρμοστών αυτού. Ήδη γοργώ τω βήματι βαίνει προς τον Εθνικοσοσιαλισμόν.

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Παρά τον περιορισμόν του κομμουνισμού εις τα όρια της Ρωσσίας, αι εκτός ταύτης αριστερίζουσαι τάσεις δεν ήσαν ολιγώτερον επικίνδυνοι. Μία ροπή ανατροπής διεχύθη ανά την Ευρώπην, ένεκεν της απολύτου πλέον δυσπιστίας προς τον Κοινοβουλευτισμόν, όστις υπήρξεν το μεταπολεμικόν εξηλεαστήριον θύμα.

Οι λαοί ταλαιπωρηθέντες κατά τον πόλεμον, δοκιμαζόμενοι υπό της οικονομικής κρίσεως μετ' αυτόν, διησθάνθησαν την ανάγκην της αλλαγής.

Ενώ τοιαύτη ήτο η ψυχολογία της Ευρωπαϊκής κοινωνίας, ο Κοινοβουλευτισμός αντί ν' ανανήψη, εκατρεκύλλα αδυνατών πλέον να παρακολούθηση τον γοργόν ρυθμόν, τον οποίον αι δημοσιονομικαί και οικονομικαί περιστάσεις επέβαλον. Ο πόλεμος εξηφάνισεν το ατομικόν μεγάλο κεφάλαιον, κατήργησεν τας προσωπικάς βιομηχανίας, διέπλασεν τας μεγάλας ανωνύμους επιχειρήσεις, τας οποίας επλησίασεν και εξήρτησεν έν πολλοίς από το Κράτος, αξιούσας προστασίαν και ρύθμισιν, λόγω των ανόσων συνθηκών, υφ' ας διατελούσι μεταξύ των τα Κράτη.

Ο φιλελευθερισμός και ο Μαρξισμός εν τω εγωϊσμώ των διήρεσαν την κοινωνίαν εις δύο κλάσεις διαμαχομένας προς αλλήλας, αδιαφορούσας δια την λησμονημένην τρίτην δύναμιν των καταναλωτών. Όθεν κατέστη αναγκαία η παρέμβασις του Κράτους, αφ' ενός μεν προς οργάνωσιν της οικονομίας, αφ' ετέρου προς εξασφάλισιν των συμφερόντων της μεγάλης καταναλωτικής τάξεως, ήτοι του λαού εν τω συνόλω του, όστις ήτο το θύμα της διαρκούς διαμάχης μεταξύ των εργοδοτών και εργατών, οίτινες ποιούμενοι έκαστος εξ αυτών χρήσιν, των μέσων εξαναγκασμού τα οποία διέθεται κατά του ετέρου, εξόγκωναν την αξίαν των προϊόντων της εργασίας των, εις βάρος του μεγάλου κοινού.

Υπήρξεν όθεν ανάγκη πατάξεως του ατομικισμού και της εν γένει οικονομικής αναρχίας, δια της διαπλάσεως φρονήματος, το οποίον θα επέβαλε την οργανωμένην οικονομίαν και την συνένωσιν των συμφερόντων όλων των τάξεων με ισορροπίαν, κοινωνικήν δικαιοσύνην και αλληλεγγύην. Απητείτο όμως προς τούτο γενική πνοή δια την δημιουργίαν Κράτους ισχυρού και απηλλαγμένου κομματικών ερίδων και μικροκαταλήψεων. Τοιούτον Κράτος, κατόρθωσεν να εμπνεύση, επεξεργασθή και διαπλάσση ο Φασισμός και να το ε επί του Κορπορατιβισμού, τον οποίον διεμόρφωσεν εις επιστημονικόν δόγμα και εις επιτυχή πραγματοποίησιν.

Η Ιταλία είνε το πρώτον Κράτος, το οποίον μετά πολλήν βάσανον και μελέτην έθεσε τον Κορπορατιβισμόν εν λειτουργία και συνέταξεν τον Καταστατικόν Χάρτην αυτής επί τη βάσει τούτου.

Έκτοτε πολλά Κράτη όπως η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Γερμανία κ.λ.π. υπό ανάλογον προς τας τοπικάς των συνθήκας μορφήν, εφήρμοσαν αυτόν.

Ο Κορπορατιβισμός αποτελών δόγμα, κατ' εξοχήν, οικονομοπολιτικόν, δύναται να εφαρμοσθή υπό ποικίλλας μορφάς. Την του απολύτου κορπορατιβισμού ή του μεικτού τοιούτου. Έχει την ελαστικότητα να προσαρμόζεται προς τας τοπικάς συνθήκας και τα έθιμα οιασδήποτε χώρας και οιουδήποτε πολιτεύματος, αρκεί να υπάρχη η προϋπόθεσις της υπάρξεως συνδικαλιστικής συνειδήσεως.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

Ας ίδωμεν όμως πως εννοείται ο Κορπορατιβισμός και τι πράγματι είνε, εξετάζοντες αυτόν εις την χώραν της γεννήσεώς του και της τόσον επιτυχούς εφαρμογής του.

Προτού όμως εμπλακώμεν εις την ανάλυσιν του συστήματος κρίνομεν σκόπιμον να παραθέσωμεν ενταύθα μερικάς εξηγήσεις επί της ονοματολογίας, την οποίαν θα χρησιμοποιήσωμεν και της κλίμακος της ιεραρχίας, την οποίαν θα ακολουθήσωμεν εν τη ερεύνη μας, προς διευκόλυνσιν και καλυτέραν καταννόησιν του συστήματος.

Και πρώτον: **Η μετάφρασις του όρου Κορπορατιβισμός εις Συντεχνιακόν Κράτος** δεν είνε απολύτως ετυμολογική. Μεταχειριζόμεθα συμβατικώς ταύτην καθ' όσον μόνον εν τοις αποτελέσμασι της εφαρμογής του πρώτου αναπηδά ως συνέπεια η πολιτειακή μορφή του Κράτους, το οποίον δύναται ν' αποκληθή Συντεχνιακόν. Κορπορατιβισμός είνε το οικονομικόν διοικητικόν σύστημα το βασιζόμενον επί των κορπορασιόνς. Ο όρος κορπορανσιόν θα ηδύνατο και πρέπει νομίζομεν να μεταφρασθή δια της Ελληνικής αντιστοίχου λέξεως Συντεχνία, εφ' όσον μάλιστα επεκράτησε να χαρακτηρίζωμεν το Κράτος ως Συντεχνιακόν.

Είνε αληθές ότι παρ' ημίν η σημασία της λέξεως Συντεχνία, παρά ταις λαϊκαίς ιδίως τάξεσι, συσχετίζεται με το σωματείον και το Συνδικάτον. Και τούτο, διότι, και ενταύθα η Συντεχνία, όπως εν Ιταλία η κορπορασιόν, προπολεμικώς απεδίδετο κακώς και εις σωματειακάς οργανώσεις. Ημείς νομίζομεν ότι εις μεν την κορπορασιόν, ήτις εν τη σημερινή της έννοια και νομική της υποστάσει *σημαίνει «Συσσωμάτωσιν εις μίαν ένωσιν αντιπροσώπων Συνδικάτων αγροτικών, εργατικών, μηχανουργών, βιομηχάνων, εμπόρων και παντός άλλου παράγοντος, απάντων συνεργαζομένων επί του αυτού παραγωγικού ή βιομηχανικού κλάδου»* να καθιερωθή ο όρος Συντεχνία. Άπαντα δε τα υπάρχοντα εν τη χώρα Συνδικάτα, Σωματεία και Συντεχνίαι διαλυόμενα, να ανασυσταθώσιν υπό την επωνυμίαν Συνδικάτα, υπό την έννοιαν εννοείται και την νομικήν υπόστασιν την οποίαν η εφαρμογή του Κορπορατιβισμού θέλει προσδώσει εις ταύτα.

Δεύτερον: **Εθνικόν Συμβούλιον των Κορπορασιόνς**, εστί ο σύλλογος των εκπροσώπων των καθ' έκαστον κλάδον παραγωγής, ήτοι των υπαρχουσών εκ του καταστατικού χάρτου εν τη χώρα, παραγωγικών κλάσεων. Το Συμβούλιον ονομάζεται Εθνικόν παρά του Φασισμού και δεν είνε άλλο τι παρά το δυνάμενον να κληθή Συντεχνιακόν Κοινοβούλιον, όπως θα ηδύνατο να κληθή απλώς Οικονομικόν Συμβούλιον ή Επαγγελματικόν τοιούτον. Δεν έχει σημασίαν η προσωνυμία, η οποία θα του αποδοθή, όσον η εκτασις και η δικαιοδοσία με την οποίαν θα περιβληθή, αναλόγως της μορφής, την οποίαν τελικώς θα του προοδώση το Πολίτευμα. Συμφώνως προς τα ανωτέρω η κορπορατιβιστική

ιεραρχία, ίνα προσαρμοσθή και ονοματολογικώς προς τα καθ' ημάς, σκόπιμον είνε να έχη την εξής κλίμακα:

1. Κατηγορία περιλαμβάνουσα άπαντας τους πολίτας διακρινομένους κατά εργασίαν, τέχνην και επάγγελμα.

2. Συνδικάτον τον επίσημον και νομίμως συγκεκροτημένον σύλλογον, αποτελούμενον εκ μελών του αυτού επαγγέλματος, τέχνης, εργασίας και διανοήσεως ή επιστήμης.

3. Συντεχνία την ένωσιν την αποτελουμένην εξ αντιπροσώπων των ανεγνωρισμένων Συνδικάτων, ήτοι ομοτέχνων του αυτού κλάδου παραγωγής, καθοριζομένου του αριθμού των κλάδων, αναλόγως της φύσεως και της ποικιλίας της Εθνικής παραγωγής.

4. Το Συμβούλιον των Συντεχνιών, ήτοι το Συντεχνιακόν Σώμα συγκροτούμενον εξ εκπροσώπων των παραγωγικών Συντεχνιών.

5. Το Υπουργείον Συντεχνιών και Εργασίας, όπερ δια της Ιεραρχίας του ασκεί τον έλεγχον και αποτελεί το ανώτατον Δικαστήριον.

I. ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΚΟΡΠΟΡΑΤΙΒΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Θεμελιωδεστάτην αρχήν αποτελεί η περί Κράτους ιδέα. Ήτις είνε απαραίτητος προϋπόθεσις του κορπορατιβισμού. Με την ατομικιστικήν και φιλελευθέραν περί Κράτους έννοιαν, η λειτουργία του Συντεχνιακού συστήματος δυσχεραίνεται. Η περί Κράτους θεωρία συμπίπτει εις την έκφρασιν του λεγομένου «ηθικού Κράτους».(Stato Etieo).

Αντί πάσης άλλης εξηγήσεως θεωρούμεν αρκετήν την παράθεσιν των λέξεων του Μουσσολίνι δι' ων ούτος ορίζει το Φασιστικόν Κράτος. «Δια τον Φασισμόν, το Κράτος είνε κάτι το απόλυτον, απέναντι του οποίου άτομα και ομάδες, είνε κάτι το σχετικόν. Άτομα και ομάδες είνε νοητά, εφ' όσον είνε εν τω Κράτει. Το φιλελεύθερον Κράτος δεν διευθύνει την υγιεινήν και πνευματικήν εξέλιξιν των συνόλων, αλλά περιορίζεται εις την κατάγραφην των αποτελεσμάτων. Το Φασιστικόν Κράτος έχει μίαν ιδικήν του αντίληψιν, ιδικήν του βούλησιν και ένεκεν τούτου καλείται ηθικόν Κράτος (Stato Etieo). Το 1929 εν τη πρώτη συνελεύσει της πενταετηρίδος του καθεστώτος έλεγον: Δια τον Φασισμόν το Κράτος δεν είνε ο νυκτερινός φύλαξ, όστις ασχολείται μόνον περί της προσωπικής ασφαλείας των πολιτών, ούτε είνε μία οργάνωσις δια σκοπούς καθαρώς υγιεινούς, ως είνε η έξασφάλισις ποιας τινός ευημερίας και σχετικώς ειρηνικής κοινωνικής συμβιώσεως, οπότε προς πραγματοποίησιν του σκοπού τούτου, θα ήρκει ένα διοικητικόν συμβούλιον. Ουδέ είνε (το Κράτος) δημιούργημα της καθαράς πολιτικής, άνευ συναφείας προς την υγιά και πολύπλοκον πραγματικότητα της ζωής των ατόμων και των λαών.

Το Κράτος, ως ο Φασισμός το θεωρεί και το πραγματοποιεί, είνε μία πνευματική και ηθική οντότης, εφ' όσον συμπηγνύει την πολιτικήν, νομικήν και οίκονομικήν οργάνωσιν του Έθνους. Ως τοιαύτη οργάνωσις είνε, εν τη εμφανίσει και τη εξελίξει αυτής, μία εκδήλωσις του πνεύματος. Το Κράτος είνε εγγυητής της εσωτερικής και εξωτερικής ασφαλείας, αλλ' είνε επίσης ο φύλαξ και ο φορεύς του πνεύματος του λαού ως τούτο διεμορφώθη εν τη γλώσση, εν τω εθίμω, εν τη πίστει. Το Κράτος δεν είνε μόνον παρόν, αλλ' είνε επίσης παρελθόν και προ παντός μέλλον. Είνε το Κράτος, το οποίον υπερβάλλον το βραχύ όριον της ζωής των ατόμων, αντιπροσωπεύει την μόνιμον συνείδησιν του Έθνους.

Άλλη θεμελιώδης αρχή είνε η της κοινωνικής αλληλεγγύης. Εν ονόματι της αρχής ταύτης ο Φασισμός υποκαθιστά εις το καθεστός της πάλης των τάξεων εκείνο της συνεργασίας των τάξεων και γενικώτερον όλων των στοιχείων της παραγωγής προς άλληλα και προς τό Κράτος.

Προς την ιδέαν ταύτην σχετίζεται η αρχή της υποβολής του ιδιωτικού συμφέροντος εις το γενικόν συμφέρον του Έθνους. Το άτομικόν συμφέρον δεν αποτελεί σκοπόν καθ' εαυτό, αλλά μέσον, όργανον χρησιμοποιούμενον παρά του Κράτους δια την πραγματοποίησιν του ιδίου αυτού συμφέροντος, ως αντιπροσώπου ολοκλήρου της ολότητος. Το άτομικόν

συμφέρον οφείλει να υποκύψη προ του γενικού, το του ατόμου απέναντι του της κατηγορίας και αμφότερα ταύτα απέναντι του Εθνικού. Δια τον Φασισμόν το Κράτος είνε το απόλυτον, ενώπιον του οποίου το άτομον και αι ομάδες είνε τι το σχετικόν.

Ως συνέπεια των ανωτέρω εμφανίζεται η αρχή, ότι η εργασία αποτελεί κοινωνικόν καθήκον. Σημειωτέον ότι δια του όρου εργασία εννοεί ό Φασισμός τόσον την χειρωνακτική και την τεχνικήν, όσον και την πνευματικήν. Περιλαμβάνει επομένως και την κατηγορίαν των διανοουμένων, ή όπως τους ονομάζει ο Μουσσολίνι των «εργατών της σκέψεως».

Κατά το ατομικιστικόν σύστημα η εργασία εθεωρείτο ως δικαίωμα και καθιερούτο εκεί η αρχή της ελευθερίας της εργασίας, με συνέπειαν το δικαίωμα του εργάτου προς απεργίαν. Εις τον κορπορατιβισμόν αντιθέτως η απεργία αποτελεί άξιόποινον πράξιν.

Έτερο: συνέπεια των ανωτέρω είνε ότι η ιδιοκτησία θεωρείται ως κοινωνική λειτουργία. Τούτο δεν σημαίνει άρνησιν του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, αλλά προϋποθέτει περιορισμόν τούτου. Διότι, καίτοι η ιδιοκτησία είνε δικαίωμα, επειδή αύτη πρέπει να είνε συγχρόνως και κοινωνικόν λειτούργημα, επιβάλλει τον περιορισμόν της ελευθερίας του ιδιοκτήτου υπέρ του γενικού συμφέροντος. Είμεθα επομένως μακράν της ρωμαϊκής εννοίας της ιδιοκτησίας, ήτις ορίζεται εις το δικαίωμα της χρήσεως και καταχρήσεως του πράγματος. Η ιδιοκτησία, λέγει ο Μουσσολίνι, είνε δικαίωμα, αλλ' ενώ είνε δικαίωμα είνε ωσαύτως και καθήκον. Ούτως νοείται η ιδιοκτησία, εν σχέσει προς την κοινωνίαν. Όχι επομένως ιδιοκτησία παθητική, άλλα ιδιοκτησία ενεργητική, ήτις δεν περιορίζεται εις την απόλαυσιν των καρπών του πλούτου αλλ' εξελίσσει, αυξάνει και πολλαπλασιάζει τον πλούτον.

Άλλη αρχή είνε η αναγνώρισις της ιδιωτικής πρωτοβουλίας συνδεδεμένης μετά της αρχής της ευθύνης του παράγωγου. Διατηρείται δηλαδή η ελευθέρα ατομική πρωτοβουλία, περιορίζεται όμως αύτη υπό της αρχής της ευθύνης του παραγωγού είτε εργάτου, είτε εργοδότου, απέναντι του Κράτους. Η επέμβασις του Κράτους εν σχέσει με την ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν τότε μόνον δικαιολογείται, όταν η ατομική πρωτοβουλία απουσιάζει, ή είνε ανεπαρκής, ή δεν ασκείται συμφώνως τω συμφέροντι του Έθνους.

Ώστε το ιταλικόν κορπορατιβιστικόν σύστημα διατηρεί το λεγόμενον κεφαλαιοκρατικόν σύστημα αλλ' υπό όρους. Δεν φθάνει δηλαδή εις την κατάργησιν του ελευθέρου ανταγωνισμού. Με την διαφοράν όμως ότι η πηγή των συμφερόντων κανονίζεται νομικώς εις τρόπον ώστε να μη καταλήγη εις το αποτέλεσμα του ελευθέρου ανταγωνισμού. Δεν ημπορεί το ατομικόν συμφέρον να τεθή υπεράνω του συμφέροντος του Έθνους και του γενικού συμφέροντος της παραγωγής.

Δεν καθιερώνει επομένως την κορπορασιόν ως ιδιοκτήτην. Αι κορπορασιόν, ως θα ίδωμεν κατωτέρω εκτενέστερον, εχουσι σκοπόν να πραγματοποιήσουν μίαν πειθαρχημένην οικογένειαν. Ο κορπορατιβισμός επιθυμεί να φθάση εις την πειθαρχίαν ταύτην κατά πρώτον λόγον μέσω της αυτοπειθαρχίας των επαγγελματικών κατηγοριών. Μόνον δε εν δευτέρω βαθμώ όταν αι κατηγορίαι δεν εύρουν την οδόν της συμφωνίας και της ισορροπίας, το Κράτος δύναται να επέμβη δια των κορπορατιβιστικών του οργάνων ιδία.

Κατά τον Φασισμόν η αιτία της κρίσεως της κεφαλαιοκρατίας δεν κείται εν αυτή ταύτη τη εννοία του κεφαλαίου, αλλ' εν τω τρόπω της οργανώσεως τούτου. Δεν φθάνει επομένως εις το συμπέρασμα ότι πρέπει να εξαφανισθή το κεφάλαιον. Κρίνει όμως ότι πρέπει να κανονισθή ο τρόπος της οργανώσεως και της χρήσεως του κεφαλαίου εις τρόπον ώστε το κεφάλαιον να μην εξέρχεται της φυσιολογικής αυτού λειτουργίας. Δεν ημπορεί κατά τον Φασισμόν να υπάρχη οικονομική παραγωγή άνευ κεφαλαίου ως στοιχείου ουσιώδους της παραγωγής. Το κεφάλαιον όμως, κακώς χρησιμοποιούμενον, επιφέρει την ανισορροπίαν μεταξύ των διαφόρων οικονομικών όρων. Εκείνο το οποίον επιφέρει την κρίσιν της κεφαλαιοκρατίας είνε το αναδιοργάνωτον του κεφαλαίου το οποίον ούτως επιφέρει την ανισορροπίαν των διαφόρων στοιχείων της παράγωγης και καταλήγει εις την φθοράν του πλούτου.

Δεν είνε κατά τον Φασισιμόν ο απόλυτος και αχαλίνωτος ανταγωνισμός το καλύτερον σύστημα, δια να αποφύγωμεν φθοράν πλούτου, μεγαλυτέραν εκείνης, ήτις επέρχεται εν μια οικονομία οργανωμένη, πειθαρχημένη και διαρρυθμισμένη. Το οικονομικόν σύστημα επομένως προς επίτευξιν της θεραπείας του κακού δεν δύναται να τείνη παρά εις το να επιφέρη την οργάνωσιν του κεφαλαίου. Και επομένως το κορπορατιβιστικόν σύστημα δεν σημαίνει εγκατάστασιν νέας μορφής παραγωγής, της συλλογικής παραγωγής, αλλ' οργάνωσιν της ατομικής παραγωγής. Δεν επιβάλλει επομένως το υπέρ των κορπορασιόνς σύστημα μονοπωλίου της παραγωγής, ούτε το σύστημα της λεγομένης κλειστής οικονομίας, όπως ήτο εκείνο των κορπορασιόνς του μεσαίωνος.

Η κορπορατιβιστική οργάνωσις είνε διάφορος. Δεν δίδεται εις τας κορπορασιόνς λειτουργία μονοπωλιακής παραγωγής των οικονομικών αγαθών. Η κορπορασιόν ασκεί λειτουργίαν οργανωτού της παραγωγής, ως θα ίδωμεν ευρύτερον κατωτέρω. Πρόκειται περί οργανωτικής και πειθαρχικής λειτουργίας.

Δια της κορπορατιβιστικής οικονομίας φθάνομεν αναμφισβητήτως εις μεγαλειτέραν επέμβασιν του Κράτους εις την οικονομίαν, αλλ' η επέμβασις αυτή συνίσταται ουχί εις την επέμβασιν του Κράτους ως παραγωγού, αλλ' ως οργανωτού.

Προς καλυτέραν διασάφησιν προσθέτομεν τά έξης: Θεωρητικώς δυνάμεθα ν' αποβλέψωμεν εις τα δύο οικονομικά συστήματα άκρως αντίθετα, εν σύστημα όπου η ιδιωτική οικονομία κυριαρχεί και έτερον αντιθέτως όπου δεν υπάρχει παρά μόνον η συλλογική οικονομία και δεν υπάρχει άλλο οικονομικόν υποκείμενον έκτος του μοναδικού υποκειμένου του Κράτους.

Εν τη πραγματικότητι όμως δεν δύναται να υπάρξη αποκλειστικώς σύστημα ιδιωτικής οικονομίας, οπότε οιαδήποτε επέμβασις του Κράτους ν' αποκλείεται. Διότι, ώς λέγει ο Μουσσολίνι εις τίνα των λόγων του, «δέν υπάρχει γεγονός οικονομικόν αποκλειστικώς ιδιωτικού και ατομικού συμφέροντος. Από της ημέρας καθ' ην ο άνθρωπος απεδέχθη να ζήση εν κοινωνία μετά των ομοίων του από της ημέρας εκείνης ουδεμία πράξις του αρχίζει, εξελίσσεται ή τελειώνει έν αυτώ, αλλ' έχει αντανακλάσεις, αΐτινες εκτείνονται πέραν του ατόμου του». Ως δεν δύναται να υπάρξη εξ άλλου σύστημα συλλογικής οικονομίας αμιγούς. Μεταξύ των δύο τούτων συστημάτων υπάρχει μέσος όρος.

Ούτω δια της κορπορατιβιστικής οικονομίας δεν καταλήγομεν ούτε εις τον αποκλεισμόν της ιδιωτικής οικονομίας, ούτε εις την συλλογικήν οικονομίαν, δηλαδή εις τον σοσιαλισμόν του Κράτους. Ο κορπορατιβισμός, δια να μεταχειρισθώ την φράσιν του Μουσσολίνι, υπερπηδά και τον σοσιαλισμόν και τον φιλελευθερισμόν και δημιουρνεί νέαν σύνθεσιν.

Η κορπορατιβιστική οικονομία αποβλέπει εις την οικονομίαν από απόψεως ιδία της οργανώσεως, έχει λειτουργίαν εναρμονιστικήν. Δεν αποβλέπει εις την μεταβολήν του ατόμου. Σκοπεί μόνον να φέρη την οίκονομικήν βολήν του οικονομικού υποκειμένου και εις την θέσιν ζωήν, ήτις βασίζεται πάντοτε επί της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, εν τω νομικώ πεδίω να εγκαταστήση μίαν νομικήν τάξιν εκεί, όπου πρότερον δεν υπήρχε παρά αναρχία. Σκοπεί να αντικαταστήση σύστημα πειθαρχημένης και επομένως πλεγμένης οικονομίας.

Η φιλελεύθερα σχολή ενόμιζεν, ότι η απόλυτος ελευθερία απετέλει το καλλίτερον σύστημα, διότι επέφερεν αυτομάτως την ισορροπίαν των διαφόρων στοιχείων της οικονομίας. Τούτο διεψεύσθη υπό των πραγμάτων. Η τοιαύτη αυτόματος ισορροπία δεν επέρχεται πάντοτε και ένεκα τούτου έχομεν κρίσεις, προερχομένας ακριβώς εκ της ανισορροπίας ταύτης.

Και ούτως, η τελευταίως φιλελεύθερα οικονομία επέφερε αφ' ενός φθοράν πλούτου, αφ' ετέρου δε και αδικίας, διότι αποκαθιστά κατάστασιν ανισορροπίας, κατά την οποίαν το εν μέρος είνε υποχρεωμένον να υποκύψη εις τους δυσμενείς όρους τους επιβαλλομένους υπό του άλλου μέρους.

Άλλη αρχή του κορπορατιβισμού είνε η αποκατάστασις της τάξεως όχι μόνον μεταξύ των ιδιωτών εν τη σφαίρα της ιδιωτικής οικονομίας, αλλά και εις τας σχέσεις μεταξύ της δημοσίας και ιδιωτικής οικονομίας. Επί τω σκοπώ τούτω αι κορπορασιόν είνε αφ' ενός μεν όργανα του Κράτους, αφ' ετέρου όμως προέρχονται από αντιπροσώπους των ιδιωτικών ομάδων των κατηγοριών. Άλλη αρχή είνε η της ενιαίας κατευθύνσεως της οικονομικής ενεργείας.

Άλλη αρχή είνε η της ισότητος μεταξύ εργατών και εργοδοτών.

Άλλη τέλος αρχή, ίνα μη απαριθμήσωμεν παρά έκείνας, αίτινες είνε αναγκαίαι δια την καταννόησιν των κορπορατιβιστικών θεσμών, είνε η αρχή της συνδικαλιστικής ελευθερίας. Περί αυτής θα ομιλήσωμεν εις το περί συνδικάτου κεφάλαιον.

ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΚΑΙ ΚΟΡΠΟΡΑΣΙΟΝ

Αι δύο αύται έννοιαι αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία του κορπορατιβιστικού συστήματος. Τα συνδικάτα αποτελούν την αφετηρίαν, αι δε κορπορασιόν δεν αποτελούν παρά εξέλιξιν τούτων και ουχί κατάργησιν.

Τα συνδικάτα γενικώς εξήλθον από την πάλην των τάξεων. Ο αστικός Ιταλικός κώδιξ εξησφάλιζε την νομικήν ισότητα μεταξύ των εργατών και εργοδοτών, η ισότης όμως αύτη ήτο απλώς τυπική, διότι ο πτωχός εργάτης ευρίσκετο ως επί το πλείστον εις υποδιεστέραν μοίραν απέναντι του πλουσίου εργοδότου.

Προς διόρθωσιν της ανισότητος ταύτης ιδρύθησαν τά συνδικάτα των εργατών, τα οποία όμως έκαμον να αντιστραφούν οι όροι και να τεθούν οι εργάται εις ισχυρωτέραν μοίραν της των εργοδοτών. Τούτο απετέλεσεν βάσιν αναρχίας, διότι αι οργανώσεις αύται έτεινον να τροποποιήσουν το καθεστώς της ελευθερίας της εργασίας εις μονοπώλιον υπέρ των εργατών και εις βάρος των εργοδοτών.

Η κατάστασις πολλάκις εκανονίζετο κατά τρόπον ειρηνικόν δια του θεσμού της λεγομένης συλλογικής συμβάσεως, συμβάσεως δηλαδή, η οποία συνίστατο μεταξύ του συνδικάτου των εργατών και των εργοδοτών και δια της οποίας εκανονίζοντο οι όροι της εργασίας. Υπεκαθίστατο ούτω εις την ενέργειαν των ιδιωτών το συνδικάιον και το άτομον έχανε πλέον την ελευθερίαν της εργασίας, ήτις περιωρίζετο από τους όρους της συλλογικής συμβάσεως.

Τούτο όμως προ του Φασισμού εγένετο ανεξαρτήτως του Κράτους. Ο αστικός κώδιξ δεν προέβλεπε τας συλλογικάς συμβάσεις, αίτινες ούτως ευρίσκοντο εκτός του πεδίου της νομιμότητος.

Αι συλλογικαί όμως σχέσεις, αίτινες τόσον πολύ έξειλίχθησαν, δεν ηδύναντο επ' άπειρον να κανονίζωνται από τας δύο ή τρεις διατάξεις του αστικού κώδικος και ως εκ τούτου εγεννήθη η ανάγκη όπως λάβη η νομοθεσία περισσότερον υπ' όψιν τας συλλογικάς ταύτας σχέσεις. Τούτο επετεύχθη κατά πρώτον δια της τροποποιήσεως του θεσμού των συνδικάτων.

Εσκέψθησαν ότι τα συνδικάτα δεν έπρεπε να είνε οργανισμός εκτός του δικαίου, αλλά να αναγνωρισθώ σε νομικώς και το πρώτον βήμα της διορθώσεως του κακού ήτο η νομική αναγνώρισις των συνδικάτων.

Η ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ

Και έξω της Ιταλίας όμως ανεγνωρίσθησαν τα συνδικάτα και εδόθη εις αυτά η νομική προσωπικότης, νομική προσωπικότης όμως ιδιωτικού δικαίου. Αλλ' εκείνο το οποίον αποτελεί πρόοδον του κορπορατιβιστικού συστήματος είνε, ότι εδόθη εις τα συνδικάτα νομική προσωπικότης δημοσίου δικαίου. Το συνδικάτον ούτως έρχεται ν' ασκήση δημοσίαν υπηρεσίαν, υπηρεσίαν δηλαδή, ήτις αναφέρεται εις όλην την οικονομικήν ζωήν του Έθνους. Κατά συνέπειαν η ενέργεια αυτού αποβλέπει αποκλειστικώς εις τους σκοπούς του Κράτους και ουχί επί τη βάσει του ιδίου αυτών συμφέροντος αλλ' εντός των απαιτήσεων του Εθνικού τοιούτου.

Η φύσις του συνδικάτου έγκειται εν τη εξουσία της υποκαταστάσεως της ενεργείας αυτού εις την ατομικήν ενέργειαν. Ούτω π.χ. όταν το συνδικάτον αποκαθιστά δια συλλογικής συμβάσεως, τους όρους της εργασίας, υποκαθίσταται εις το άτομον, εις τον εργάτην και εργοδότην, εισέρχεται εις την νομικήν σφαίραν του ατόμου και αφαιρεί από το άτομον το δικαίωμα, το οποίον είχε να κατανονίση αφ' εαυτού τους όρους εργασίας.

Δια να ασκήση όμως αυτήν την δημοσίαν λειτουργίαν το συνδικάτον έχει ανάγκην των προσφόρων τούτων μέσων και τίνων προϋποθέσεων.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΔΙ' ΕΚΑΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ

Αναγκαία προϋπόθεσις της λειτουργίας του θεσμού των συνδικάτων, ως ούτος διεμορφώθη εν Ιταλία, είνε όπως δια μίαν και την αυτήν κατηγορίαν μη δυνατόν να υπάρξη εν τη ιδία περιφέρεια παρά εν ανεγνωρισμένον συνδικάτον.

Προ του Φασισμού τα συνδικάτα ωργανούντο αναλόγως της πολιτικής, εκάστου ιδεολογίας, δια να λύσουν αναλόγως των πολιτικών αυτών αρχών το κοινωνικόν ζήτημα και ειδικώτερον τας αντιθέσεις, αίτινες εγεννώντο, μεταξύ εργατών και εργοδοτών. Ούτω δι' εκάστην κατηγορίαν υπήρχον διάφορα συνδικάτα πολέμια προς άλληλα. Ο Φασισμός όμως κατήργησε την πάλην ταύτην δια της αναγνωρίσεως ενός μόνου δι' εκάστην κατηγορίαν συνδικάτου, επί τη βάσει της αρχής περί ης ανωτέρω, της ενιαίας κατευθύνσεως της οικονομικής ενεργείας.

Ητο άλλωστε αδύνατον να αναγνωρισθώσι πλείονα δι' εκάστην κατηγορίαν συνδικάτα, εφ' όσον ταύτα έχουσι φύσιν νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, όπως δεν είνε δυνατόν ν' αναγνωρισθώσι π.χ. πλείονες κοινότητες δια την ιδίαν περιφέρειαν. Δεν δύναται να δοθή εξουσία ερμηνείας του εθνικού συμφέροντος εις πλείονα συνδικάτα της αυτής κατηγορίας.

Το σύστημα τούτο δεν καταργεί την ελευθερίαν του συνεταιρίζεσαι, δέν καθιερεί το συνδικαλιστικόν μονοπώλιον ή το σύστημα του υποχρεωτικού συνδικάτου. Δεν υπάρχει υποχρεωτικόν συνδικατον αφού ουδείς είνε υποχρεωμένος να εγγραφή εις το ανεγνωρισμένον συνδικάτον, ή εις μη ανεγνωρισμένον τοιούτον. Δεν υπάρχει, συνδικαλιστικόν μονοπώλιον, αφού πλησίον του ανεγνωρισμένου δι' εκάστην κατηγοριαν συνδικάτου δύνανται δια την αυτήν κατηγορίαν να ιδρυθούν και άλλα συνδικάτα, εις τα οποία όμως ο νόμος δεν αναγνωρίζει την προσωπικότητα του δημοσίου δικαίου, αλλά θεωρεί ταύτα ως οργανισμούς.

Σημειωτέον όμως, ότι τοιαύτα συνδικάτα δεν ιδρύθη σαν ποτέ εν τη Φασιστική Ιταλία. Εξ άλλου το ανεγνωρισμένον συνδικατον δεν είνε υποχρεωτικόν, δεν γεννάται παρά τη οικειοθελεί πρωτοβουλία του ενός δεκάτου των μελών μιας επαγγελματικής κατηγορίας. Εν τω Φασιστικώ καθεστώτι το επαγγελματικώς συνεταιρίζεσθαι είνε ελεύθερον, εφ' όσον ασκείται εν τη σφαίρα του δικαίου.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Έχομεν ενταύθα δύο εννοίας διακεκριμένας, την έννοιαν του συνδικάτου του ανεγνωρισμένου και την έννοιαν της κατηγορίας.

Η κατηγορία περιλαμβάνει το σύνολον όλων εκείνων, οίτινες ασκούν την ιδίαν επαγγελματικήν ενέργειαν δια την παραγωγήν ενός ώρισμένου αγαθού, ασκούν το ίδιον επάγγελμα, ανεξαρτήτως, εάν είνε ή όχι εγγεγραμμένοι εις το συνδικάτον. Το συνδικατον περιλαμβάνει εκεί-νους, οίτινες ασκούν την ιδίαν παραγωγικήν ενέργειαν κα είνε επί πλέον εγγεγραμμένοι εις το συνδικατον.

Ούτως έχομεν π.χ. συνδικάτον μεταλλουργικόν και την κατηγορίαν των μεταλλουργών. Ο σύνδεσμος είνε το ομοειδές της οικονομικής λειτουργίας.

Από απόψεως όμως νομικής τι είνε η κατηγορία;

Είδομεν ότι το συνδικάτον το ανεγνωρισμένων είνε νομικόν πρόσωπον δημοσίου δικαίου. Η κατηγορία δεν είνε νομικόν πρόσωπον και επομένως δεν είνε υποκείμενον δικαίου. Εν τούτοις όμως εν τω κορπορατιβιστικώ συστήματι η κατηγορία έχει ποιάν τινά νομικήν οντότητα, εφ' όσον ως θα εξηγήσωμεν αμέσως κατωτέρω και η έννοια της κατηγορίας λαμβάνεται υπ' όψει παρά του Δικαίου.

ΠΟΙΑ Η ΣΧΕΣΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΚΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Ο νόμος λέγει ότι το ανεγνωρισμένον συνδικάτον αντιπροσωπεύει ολόκληρον την κατηγορίαν. Τούτο αποτελεί νεωτερισμόν του κορπορατιβιστικού συστήματος. Το συνδικάτον το ανεγνωρισμένον αντιπροσωπεύει ολόκληρον την κατηγορίαν του εν ωρισμένη περιφερεία, εις τρόπον ώστε το συνδικάτον δύναται να συνάψη συλλογικάς συμβάσεις, αίτινες έχουν αξίαν δι' ολόκληρον την κατηγορίαν.

Η κατηγορία αντιθέτως, δεν έχει νομικήν προσωπικότητα, δεν είνε υποκείμενον νομικής βουλήσεως, δεν δύναται επομένως να εκφράση βούλησιν, ήτις να παράγη νομικά αποτελέσματα, δεν δύναται εν άλλοις λόγοις να κάμη νομικάς πράξεις.

Η κατηγορία είνε μόνον υποκείμενον συμφέροντος. Το συνδικάτον δε είνε το υποκείμενον της βουλήσεως, δεν είνε όμως υποκείμενον του αυτού επιτροπευομένου συμφέροντος της κατηγορίας. Ούτως όταν το συνδικάτον ενεργή κατά τας διατυπώσεις του κορπορατιβιστικού συστήματος, δεν ενεργεί δια το ίδιον συμφέρον των εγγεγραμμένων εις το συνδικάτον, αλλά δια το συμφέρον ολοκλήρου της κατηγορίας, ήτις είνε το υποκείμενον του συμφέροντος νομικώς ανεγνωρισμένου και επιτροπευομένου από το συνδικάτον.

Γενικώς εις τας νομικάς πράξεις εν τω ιδίω προσώπω ταυτίζεται το υποκείμενον του συμφέροντος και το υποκείμενον της βουλήσεως. Μόνον εις εξαιρετικάς περιπτώσεις τα δύο υποκείμενα, του συμφέροντος και της βουλήσεως χωρίζονται.

Τούτο συμβαίνει εν τω ιδιωτικώ δικαίω π.χ. όταν δεν είνε ικανόν να επιτροπεύη αφ' εαυτού τα ίδια αυτού συμφέροντα, όπως εν τη περιπτώσει της επιτροπείας. Η σχέσις λοιπόν μεταξύ συνδικάτου ανεγνωρισμένου και κατηγορίας είνε σχέσις αντιπροσωπείας και δη νομίμου αντιπροσωπείας, διότι έχει αποκατασταθή από τον νόμον.

Δια της αυτής νομίμου αντιπροσωπείας εξηγείται πως αι συλλογικαί συμβάσεις, αι συνιστώμεναι υπό των ανεγνωρισμένων συνδικάτων, είνε υποχρεωτικαί δι' ολόκληρον την κατηγορίαν. Ας δώσωμεν ένα παράδειγμα δια να καταστώμεν έτι σαφέστεροι. Είνε γνωστόν ότι, αι συλλογικαί συμβάσεις εργασίας είνε η σύμβασις, δια της οποίας, αποκαθίστανται οι όροι της εργασίας όλων εκείνων, οι όποιοι ανήκουν εις την ιδίαν επαγγελματτικήν κατηγορίαν. Εάν η συλλογική σύμβασις καθορίση λ.χ. μισθόν 60 δρχ. ημερησίως, αι διάφοροι ατομικοί συμβάσεις μεταξύ εργατών και εργοδοτών δεν δύνανται να καθορίσουν ολιγώτερον μισθόν. Ώστε η δήλωσις της βουλήσεως των συνδικάτων, τα οποία συνάπτουν την συλλογικήν σύμβασιν, έχει υποχρεωτικήν ισχύν όχι μόνον δια τους εγγεγραμμένους εις το συνδικάτον, αλλά δι' ολόκληρον την κατηγορίαν και επομένως δια τους μη εγγεγραμμένους ή εγγεγραμμένους εις άλλο συνδικάτον μη ανεγνωρισμένον.

II. ΑΙ ΚΟΡΠΟΡΑΣΙΟΝ

Η έννοια της κορπορασιόν είνε όλως, διάφορος της εννοιας του συνδικάτου. Δια να κατανοήσωμεν την διαφοράν ταύτην, πρέπει να έχωμεν υπ' όψιν την διάκριση, ήτις γίγνεται των συλλογικών σχέσεων εις συλλογικάς σχέσεις εργασίας, και εις οικονομικάς συλλογικάς σχέσεις.

Αι σχέσεις εργασίας είνε εκείναι, αίτινες καθίστανται μεταξύ των εργοδοτών και εργατών μιας και της αύτης κατηγορίας και έχουσιν ως αντικείμενον τον καθορισμόν των όρων εργασίας. Είδομεν, ότι αι σχέσεις αύται κανονίζονται δια συλλογικών συμβάσεων συναπτομένων μεταξύ των ανεγνωρισμένων συνδικάτων εργατών και εργοδοτών εκάστης κατηγορίας. Η αρμοδιότης όμως των συνδικάτων δεν εκτείνεται πέραν των σχέσεων τούτων της εργασίας.

Αι οικονομικαί σχέσεις τουναντίον εκτείνονται πέραν τούτου, εις κατηγορίας διαφόρους, αίτινες ενδιαφέρονται δια την τύχην ωρισμένου αγαθού. Π.χ. δια το γάλα ενδιαφέρονται οι παραγωγοί του γάλακτος, αλλά και οι πωληταί αυτού. Σχέσεις λοιπόν γεννώνται εκ του ενδιαφέροντος, το οποίον υπάρχει ν' αποκατασταθούν οι όροι της παραγωγής του γάλακτος ως και της πωλήσεως ή μεταπωλήσεως αυτού ή της μετατροπής αυτού εις τύρον κλπ. Και εις τον κανονισμόν των σχέσεων αυτών δεν επεμβαίνουν πλέον οι εργάται και εργοδόται των παραγωγών ή των εμπόρων ή των βιομηχάνων του γάλακτος δια του συνδικάτου. Αλλά μεταξύ αυτών των διαφόρων κατηγοριών, τας οποίας συνδέει το ενδιαφέρον δια την τύχην του ιδίου αγαθού επεμβαίνουν αι κορπορασιόνς, αίτινες σκοπόν έχουν να συνδέσουν τας διαφόρους ταύτας κατηγορίας προς αλλήλας καθορίζουσαι τας προς αλλήλας αυτών σχέσεις, αι οποίαι δεν είνε πλέον σχέσεις εργασίας, αλλά σχέσεις ευρύτεραι, ως π.χ. κανονισμός των όρων της παραγωγής, πωλήσεως, μεταπωλήσεως, βιομηχανίας, καταναλώσεως του ιδίου αγαθού.

Και ταύτα πάντα εννοείται και προς το συμφέρον της καθόλου παραγωγής και της Εθνικής Οικονομίας γενικώτερον. Η αντίθεσις των συμφερόντων δεν υπάρχει μόνον μεταξύ εργατών και εργοδοτών, όσον άφορα τας εργατικάς σχέσεις, αλλ' ωσαύτως και μεταξύ των διαφόρων παραγωγικών ενεργειών προς αλλήλας και προς το Κράτος.

Μία άλλη διάκρισις κεφαλαιώδης, δια την κατανόησιν του θεσμού των κορπορασιόν είνε η εξης: Ότι η συνδικαλιστική οργάνωσις είνε κάθετος, ενώ η κορπορατιβιστική είνε οριζόντιος. Η διάκρισις αυτή είνε χρήσιμος επίσης δια να αποφευχθή η σύγχυσις των κορπορασιόν και των συνδικαλιστικών ομοσπονδιών.

Η κάθετος όργάνωσις περιλαμβάνει τα συνδικάτα των κατηγοριών ηνωμένα εις ανωτέρας οργανώσεις, ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας. Η οργάνωσις αύτη είνε κάθετος, διότι αφορά την ιδίαν κατηγορίαν.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΡΠΟΡΑΣΙΟΝ

Είδομεν ανωτέρω ότι επισήμως η κορπορασιόν ορίζεται ως όργανον το οποίον υπό την αιγίδα του Κράτους πραγματοποιεί την ολοκληρωτικήν, οργανικήν και ενιαίαν

πειθαρχίαν των παραγωγικών δυνάμεων, επί τω σκοπώ της αναπτύξεως του πλούτου, της πολιτικής εξουσίας και της ευημερίας του λαού.

Εκ των λειτουργιών των κορπορασιόν, αι κυριώτεραι είνε:

1)Συμβουλευτική. Η γνώμη της κορπορασιόν εις τίνας περιπτώσεις είναι υποχρεωτική.

2)Συμβιβαστική. Επί του πεδίου των συλλογικών διαφιλονεικιών, αφορωσών τας σχέσεις της εργασίας, πριν αύται φθάσουν ενώπιον του δικαστηρίου.

3)Κανονιστική. Η κανονιστική λειτουργία των κορπορασιόν είνε η θεμελιωδεστέρα. Συνίσταται δε αυτή εις την εξουσίαν, των κορπορασιόν να εκδίδουν μονομερείς κανονισμούς, οίτινες έχουν τούτο το χαρακτηριστικόν, ότι υποκαθιστώσι τας κορπορασιόν εις την ιδιωτικήν ενέργειαν, χωρίς όμως να καταργηθούν τα δικαιώματα. Ούτω π.χ. όταν εις κορπορατιβιστικός κανονισμός ορίζει, ότι η πώλησις του γάλακτος πρέπει να γίνη κατά ανα ωρισμένον τρόπον, δεν αφαιρεί από το άτομον το δικαίωμα της κυριότητος και της πωλήσεως του γάλακτος, άλλα απλώς καθορίζει τον τρόπον κατά τον οποίον πρέπει να γίνη η πώλησις. Η εξουσία αύτη της εκ- δόσεως μονομερών κανονισμών, εξηγείται εκ του γεγονότος, ότι αι κορπορασιόν είνε όργανα του Κράτους.

Ειδικώτερον αι κορπορασιόν δύνανται να εκδώσουν κανονισμούς, οι οποίοι να έχουν το ίδιον περιεχόμενον, κατά τους οποίους συλλογικαι συμβάσεις δεν υπάρχουν, ή υπάρχουν μεν, αλλ' έδωσαν λαβήν εις αμφισβητήσεις τας οποίας αι κορπορασιόνς λύουν μονομερώς δια κανονισμού.

Αι κορπορασιόν επίσης επεμβαίνουν δια κανονισμού προς ένίσχυσιν και ενθάρρυνσιν της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Δύνανται επίσης να εκδώσουν κανονισμούς, οίτινες ν' αναφέρωνται εις πεδίον ανεξάρτητον των συμφωνιών των συνδικάτων και ανεξάρτητον της λύσεως των αμφισβητήσεων των συλλογικών συμβάσεων. Δια του θεσμού τούτου γίνεται ένα μεγάλο βήμα, διότι έχομεν ενταύθα επέκτασιν της αρμοδιότητος των κορπορασιόν από του πεδίου των συλλογικών σχέσεων της εργασίας, εις το πεδίον των οικονομικών σχέσεων.

Και παρουσιάζονται ούτως αι κορπορασιόν όχι απλώς ως όργανα συνδετικά, αλλά με λειτούργημα την δια μονομερών κανονισμών οργάνωσιν και ενιαίαν πειθαρχίαν της παραγωγή όχι μόνον όσον αφορά τας σχέσεις εργασίας, αλλά και τας οικονομικάς σχέσεις. Μέχρι σήμερον αι κορπορασιόν έχουσι την κανονιστικήν εξουσίαν, ήτις είνε εκτάσεως περιωρισμένης. Υπάρχει όμως τάσις εν Ιταλία, όπως συμπληρωθή το συστημα των κορπορασιόν, εις τρόπον ώστε ν' αναλάβουν αι κορπορασιόν ολόκληρον την νομοθετικήν λειτουργίαν. Η ιδέα όμως αυτή δεν επραγματοποιήθη ακόμη και η νομοθετική εξουσία ασκείται υπό Κοινοβουλίου ε- κλεγομένου κατά ιδιόρρυθμον Τρόπον.

Έτερα παρατήρησις: Μετά την ίδρυσιν των κορπορασιόν τα συνδικάτα οφείλουν να επιζήσουν. Τούτο φαίνεται βεβαίως πρόδηλον, εφ' όσον τα συνδικάτα χορηγούν εις τα κορπορασιόν τους αντιπροσώπους των κατηγοριών, προς ας εκάστη κορπορασιόν σχετίζεται.

Αλλ' εκτός τούτου, η εξουσία των συνδικάτων επί του πεδίου των συλλογικών σχέσεων εργασίας διατηρείται. Αι κορπορασιόν προϋποθέτουν τα συνδικάτα, τα οποία ολοκληρούν.

III. ΕΘΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΚΟΡΠΟΡΑΣΙΟΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΚΟΡΠΟΡΑΣΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα τρία ταύτα όργανα αποτελούν στοιχεία δια την ολοκλήρωσιν του κορπορατιβιστικού συστήματος. Δεν θεωρούμεν απαραίτητον να επεκταθώμεν εις την ανάλυσιν των οργανισμών τούτων. Θεωρούμεν όμως χρήσιμον να είπωμεν τινά δια την πρωτοτυπίαν του Δικαστηρίου της εργασίας, ήτις συνίσταται εις την εξουσίαν τούτου όπως αποκαθιστά νέους όρους εργασίας, εις τας περιπτώσεις κατά τας οποίας δεν υπάρχει συλλογική σύμβασις εργασίας, ή οι όροι οι αποκατασταθέντες υπό τινός συλλογικής συμβάσεως πρέπει να τροποποιηθούν προ της λήξεως της προθεσμίας της συμβάσεως εκ του γεγονότος, ότι επήλθε αξιοσημείωτος μεταβολή των πραγματικών περιστάσεων, (Βάσει των οποίων συνήφθη η σύμβασις).

ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΑΥΤΟΔΙΚΙΑΣ

Αυταί είνε αι γενικώτεραι γραμμαί του κορπορατιβιστικού συστήματος, του οποίου την ανάλυσιν ηθελήσαμεν να δώσωμεν κατά τρόπον αμερόληπτον και αντικειμενικόν. Εκ της προσεκτικής αναγνώσεως της αναλύσεως των κορπορατιβιστικών θεσμών έγινεν, ελπίζομεν, κατάδηλον πόσον αι γενικαί αρχαί του κορπορατιβισμου, ας εν αρχή εξεθέσαμεν, εμπνέουν ολόκληρον την κορπορατιβιστικήν οργάνωσιν. Εξηγείται δε ευχερώς πως με την πολύπλοκον ταύτην οργάνωσιν των συλλογικών σχέσεων η απεργία και τα άλλα μέσα αυτοδικίας, εις τα οποία οι εργάται καταφεύγουσιν ακόμη εις τα άλλα Κράτη, εν Ιταλία είνε αδικαιολόγητα, καθ' όσον εις πάσαν περίπτωσιν υπάρχει εκεί νόμιμος τρόπος λύσεως των διαφορών.

Διότι εν Ιταλία το ανεγνωρισμένον συνδικάτον συνάπτει συλλογικάς συμβάσεις εργασίας, δι' ολόκληρον την κατηγορίαν.

Εν ελλείψει συλλογικής συμβάσεως, αι κορπορασιόν δύνανται να υποκατασταθώσι, και να εκδώσωσι κανονισμόν, όστις να εχη περιεχόμενον συλλογικής συμβάσεως.

Εν ελλείψει δε τούτων, επιλαμβάνεται το δικαστήριον εργασίας αυτεπαγγέλτως λόγω της εξαιρετικής εξουσίας μεθ' ης είνε περιβεβλημμένον.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εκ της αναπτύξεως του Κορπορατιβιστικού συστήματος, ελπίζομεν να εγένοντο καταληπταί αι απαραίτητοι προϋποθέσεις της εφαρμογής του ως και τα ελαττώματα του φιλελευθερισμού, τα οποία εξουδετερώνει.

Ο Κορπορατιβισμός ως είδομεν, αξιοί ως έπιτακτικήν προϋπόθεσιν την ύπαρξιν Κράτους ισχυρού. Υπενθυμίζομεν τας λέξεις του Μουσσολίνι: «Το Κράτος είνε κάτι το

απόλυτον απέναντι του οποίου τα άτομα και αι ομάδες είνε τι το σχετικόν» είνε επανάληψις της γνώμης του Αριστοτέλους, όστις λέγει: «Η Πολιτεία είνε το παν, οι πολίται το σχετικόν».

Βεβαίως αι ιδέαι της Γαλλικής Επαναστάσεως περί ατόμου δεν δύνανται να συμπέσωσι με τας συγχρόνους περί Κράτους, αντιλήψεις. Κατ' αυτάς, το άτομον είνε η επιθυμητήν, αλλ' απαραίτητον να θεωρώσι την Κρατικήν κηδεμονίαν. Η οικονομική και η παραγωγική σύνθεσις των Κρατών μετεβλήθη ριζικώς, ανεπτύχθη δε εις τοιούτον βαθμόν ο οικονομικός Εθνικισμός, ώστε η Κρατική προστασία, ρύθμισις και έλεγχος να καθίσταται απαραίτητος προς προστασίαν των γενικών και κατ' αντανάκλασιν των ατομικών συμφερόντων.

Ο Κρατικός παρεμβατισμός, οι νομισματικοί περιορισμοί, οι Κρατικοί εξοπλισμοί, αι εμπορικαί ανταλλαγαί και οι εκ πάντων τούτων περιορισμοί είνε μέτρα υποδουλωτικά των λαϊκών δικαιωμάτων ή αξιώσεις επιβαλλόμεναι άπ' αυτούς τους πολίτας λόγω αμύνης αυτών έναντι της νέας συνθέσεως της διεθνούς οικονομίας είνε μέτρα, άτινα έχουσι επιβληθή υπό απολυταρχικών μόνον Κυβερνήσεων ή ελήφθησαν ως επί το πλείστον και εφαρμόζονται και υπό Κοινοβουλευτικών τοιούτων;

Ποία όμως διαφορά εις αποτελσματικότητα; Εκεί όπου υπάρχει Κρατική βούλησις συνεχής, συντονισμένη και άνευ εναλλαγών με μίαν λέξιν κατεύθυνσις, η απόδοσις είνε κατά 100% επί 100% ανωτέρα, της ασταθούς, της εναλλασσόμενης, της υποκείμενης εις κομματικάς πιέσεις και κοινοβουλευτικάς διακυμάνσεις, με μίαν λέξιν της ελλείψεως οργανώσεως.

Λαμπρά, ωραία, απαραίτητη τα δόγματα του φιλελευθερισμού, αλλά δια την παρελθούσαν εκατονταετίαν. Ἐπλάθησαν και διεμορφώθησαν τότε επί πραγματικών δεδομένων. Ανέτρεψαν μίαν τάξιν πραγμάτων, αντικειμένην πλέον προς τας οικονομικάς και βιοτικάς συνθήκας της εποχής εκείνης. Εδημιούργησαν και έζησαν εκατόν ολόκληρα έτη και ίσως εάν δεν επήρχε το ο πόλεμος να ανατρέψη άρδην την σύνθεσιν του κόσμου, θα ηδύναντο κάλλιστα ακόμη να διατηρηθώσι.

Πρέπει να γίνη όμως αντιληπτόν, ότι η εποχή μας, είνε εποχή της ταχύτητος, της περισυλλογής, της αυτάρκειας, της Εθνικιστικής Οικονομίας, ήτοι της οργανώσεως, της διευθύνσεως, της αμέσου λύσεως των προβλημάτων του παρόντος και ιδίως της αντιμετωπίσεως των προβλημάτων του μέλλοντος. Υπό τοιούτους ό- ρους μόνον Πολίτευμα, βασιζόμενον επί του λελογισμένου αυτοπεριορισμού και της πειθαρχίας των πολιτών και της οργανώσεως και της διαρκείας της Κυβερνήσεως αφ' ετέρου, δύναται να ευδοκίμηση.

Τα πολιτεύματα αποβλέπουσι εις εξουσίαν δυναμένην να εξασφάλιση την ζωήν, την τιμήν, την περιουσίαν και την προαγωγήν της εργασίας των πολιτών του. Ρυθμίζονται επομένως αναλόγως των οικονομικών συνθηκών. Αι σημεριναί, επιβάλλουν την Διευθυνομένην Οικονομίαν.

Περί τούτου δεν υπάρχει παγκοσμίως αντίθετος γνώμη. Η θεωρία του Ζουλ Σιμόν, ότι «το Κράτος πρέπει να εργάζεται δια να καταστή άχρηστον και να προπαρασκευάζω την

παραίτησίν' του» είνε ωραία, ως σχήμα λόγου, αλλά μακράν της σημερινής πραγματικότητος.

Αλλά μήπως ο διακανονισμός των κοινωνικών ζητημάτων, άτινα απασχολούσι την οικονομικήν σύνθεσιν των Κρατών, ως αύτη διεμορφώθη εκ του ακράτου φιλελευθερισμού και των επιτακτικών απαιτήσεων της εποχής μας δεν προκαλεί την άμεσον Κρατικήν αντίληψιν και την ανάπτυξιν του αισθήματος της Κοινωνικής αλληλεγγύης προς κατάπαυσιν των ταξικών αγώνων και την διάπλασιν της κοινωνίας εν πνεύματι δικαιοσύνης;

Και είνε δυνατόν να επιτευχθή αύτη άνευ θυσιών, άνευ υποχωρήσεων, άνευ αυτοπεριορισμού, άνευ συντονισμού, άνευ οργανώσεως και προ παντός υποβολής του ιδιωτικού συμφέροντος εις το γενικόν;

Η εργασία τόσον η χειρωνακτική, όσον η της τέχνης και της διανοίας, κατέστη όντως κοινωνικόν καθήκον, ως τοιούτον δε δικαίως αξιοί την αναγνώρισιν των δικαιωμάτων, τα οποία δια της υγείας, του αίματος και του μόχθου της καθημερινώς κατακτά, ως ο πρώτιστος συντελεστής της παραγωγής, παραλλήλως όμως έχει ανάγκην της προστασίας της Πολιτείας έναντι των υπερβολών του κεφαλαιοκρατισμού και της προνοίας αυτής, προς άντιμετώπισιν προβλημάτων κοινής μεν ανθρωπινής ανάγκης αλλ' ανυπέρβλητων άνευ Κρατικής παρεμβάσεως.

Αντιθέτως το Κεφάλαιον, το Κεφάλαιον της ωφελιμότητος είνε δίκαιον να εκτίθεται εις τους επιχειρηματικούς κινδύνους προς εξυπηρέτησιν της προαγωγής του Εθνικού πλούτου, ήτοι της Εθνικής αυτάρκειας, ήτοι της Εθνικής εύπραγιας και ανεξαρτησίας και να διαττελή εξ άλλου εν διαρκεί άβεβαιότητι και απειλή ανεύθυνων ταραχοποιών και ανατρεπτικών στοιχείων;

Το Κεφάλαιον, ως και πάσα παραγωγική και εργαζομένη πρωτοβουλία παραμένουσι αμέμπτως ελεύθερα προκειμένου να έχωσι συναίσθησιν της ευθύνης, την οποίαν οφείλουν εναντι του συνόλου, έναντι της πολιτείας, ήτις όμως δέον να ανταποδίδη την ασφάλειαν, την προαγωγήν και την υπέρ αυτών μέριμναν.

Ούτω το νέον διοικητικόν σύστημα θεσπίζει μίαν αμοιβαιότητα υποχρεώσεων και δικαιωμάτων, εν ετεροβαρές συμβόλαιον μεταξύ των παραγωγικών και των κοινωνικών αξιώσεων των εργαζομένων τάξεων προς αλλήλας και προς τας απαιτήσεις και επιδιώξεις τας οποίας το Κράτος έχει από αυτάς.

Τους καθέκαστον όρους, την χρησιμότητα και εφαρμογήν αυτών εναποθέτει εις το Εθνικόν Συμβούλιον των Συντεχνιών και την Ανωτάτην Ρύθμισιν επαφίεται εις το Κράτος.

Υπό τοιαύτας αρχάς καταρτίζεται, το Συντεχνιακόν Κράτος.

